

Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou, příspěvková organizace

Kamýk nad Vltavou 141 PSC 262 63

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ
SE STŘEDNĚ TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
A PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
A SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI**

CESTA

„Z lidského vzdělávání se nevyjímá nic, leč nečlověk. Pokud tedy mají účast na lidské přirozenosti, potud mají míti účast na vzdělání. Vzdělávání ducha nemá být nikdo vzdalován.“

(J. A. Komenský - Vše výchova)

OBSAH

1.	Identifikační údaje	3
2.	Charakteristika školy	4
2.1	Úplnost a velikost školy	4
2.2	Vybavení školy	4
2.3	Charakteristika pedagogického sboru ve speciálních třídách	4
2.4	Charakteristika žáků ve speciálních třídách	5
2.5	Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce	5
2.6	Spolupráce s rodiči a jinými subjekty	6
3.	Charakteristika školního vzdělávacího programu	6
3.1	Zaměření školy	6
3.2	Výchovné a vzdělávací strategie	7
3.3	Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	8
3.4	Začlenění průřezových témat	8
3.4.1	Osobnostní a sociální výchova	10
3.4.2	Výchova demokratického občana	10
3.4.3	Environmentální výchova	11
3.4.4	Mediální výchova	11
3.5	Klíčové kompetence	12
3.5.1	Klíčové kompetence – DÍL I	12
3.5.2	Klíčové kompetence – DÍL II	14
4.	Učební plán	16
4.1	Učební plán – DÍL I	16
4.1.1	Poznámky k učebnímu plánu – DÍL I	17
4.2	Učební plán – DÍL II	18
4.2.1	Poznámky k učebnímu plánu – DÍL II	19
5.	Učební osnovy	20
5.1	Učební osnovy – DÍL I	20
5.1.1	Čtení	20
5.1.2	Psaní	23
5.1.3	Řečová výchova	25
5.1.4	Matematika	27
5.1.5	Informatika	33
5.1.6	Věcné učení	34
5.1.7	Vlastivěda	39
5.1.8	Přírodověda	41
5.1.9	Hudební výchova	44
5.1.10	Výtvarná výchova	46
5.1.11	Výchova ke zdraví	48
5.1.12	Tělesná výchova	49
5.1.13	Pracovní výchova	52
5.1.14	Pracovní vyučování	57
5.2	Učební osnovy – DÍL II	60
5.2.1	Rozumová výchova	60
5.2.2	Řečová výchova	63
5.2.3	Smyslová výchova	64
5.2.4	Hudební výchova	66
5.2.5	Výtvarná výchova	67
5.2.6	Pohybová výchova	68
5.2.7	Tělesná výchova	69
5.2.8	Pracovní výchova	70
6.	Hodnocení žáků a autoevaluace školy	72
6.1	Pravidla pro hodnocení žáků	72
6.2	Autoevaluace školy	72

1. Identifikační údaje

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ
SE STŘEDNĚ TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
A PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
A SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI**

CESTA

Předkladatel:

Název: **Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou,
příspěvková organizace**

Adresa: **Kamýk nad Vltavou 141
262 63 Kamýk nad Vltavou**

Jméno ředitele: **Mgr. Radek Behenský**

Kontakty: **č.tel.: 318 677 113 , 731 411 924
e-mail: skola@zsmskamynv.cz
www: www.zsmskamynv.cz
IČO : 663 25 111
Redizo : 600054489
IZO : 114 001545**

Zřizovatel školy:

Název: **Obec Kamýk nad Vltavou**
Adresa: **Kamýk nad Vltavou 69, PSČ 262 63**
Kontakty: **č.tel.: 318 677 104
e-mail: obeckamyk@obeckamyk.cz
www: www.obeckamyk.cz**

Platnost dokumentu od 1. 1. 2016

Poslední úprava: 1. 9. 2019

2. Charakteristika školy

2.1 Úplnost a velikost školy

Základní škola Kamýk nad Vltavou je úplnou základní školou s kapacitou 250 žáků. Ve škole jsou vedle běžných tříd zřízeny tři speciální třídy pro skupinovou integraci žáků se středně těžkým mentálním postižením a s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Počátek integrace postižených žáků spadá do období let 1993/1994.

Školní budova má charakter pavilónové školní budovy otevřené v roce 1962. V roce 2006 byly provedeny velmi zásadní stavební a technické úpravy, které vedly k zajištění bezbariérového přístupu v budově školy do 1. patra, jídelny a tělocvičny, vzniku nových učebních prostor a velmi pěkného sociálního zázemí. Tyto úpravy byly realizovány díky grantu Evropské Unie na projekt „Do života s přehledem“, který obec Kamýk nad Vltavou získala v roce 2005.

2.2 Vybavení školy

Ve školní budově je 18 učeben, tělocvična a školní jídelna. Ke škole patří i školní pozemek, který odpovídá současným potřebám školy. Součástí školy je i školní družina a pro volný čas žáků slouží pracovní speciální třídy, která je vybavena 3 novými PC s přístupem na internet a další audiovizuální technikou.

Každá speciální třída využívá dvě místnosti speciálně upravené pro práci s žáky s těžkými formami postižení. Ve výukové místnosti děti používají nastavitelné pracovní stoly, vhodně upravené židle, kompenzační pomůcky, speciální tabule sloužící k vizualizaci průběhu vyučování. Druhou místnost je možno používat k individuální práci se žáky, ke cvičení, k relaxaci a odpočinku. Zde slouží dětem relaxační stavebnice, rehabilitační míče, polohovací vaky a další pomůcky.

2.3 Charakteristika pedagogického sboru ve speciálních třídách

V každé speciální třídě působí učitel (speciální pedagog), vychovatel (absolvent střední pedagogické školy, příp. doplňujícího nebo bakalářského studia na pedagogické fakultě) a asistent pedagoga (absolvent kurzu akreditovaného MŠMT nebo střední pedagogické školy). Úvazek asistenta pedagoga do každé třídy přiděluje na základě doporučení Pedagogicko-psychologické poradny Krajský úřad Středočeského kraje.

Kromě nezbytné odborné kvalifikace musí pedagogičtí pracovníci pracující se žáky s postižením splňovat zejména taková osobnostní kritéria jako trpělivost, schopnost empatie a optimismus, dále pak fyzickou zdatnost a psychickou odolnost. Pakliže tyto vlastnosti jsou požadované pro všechny pedagogické profese, pro speciální pedagogy platí dvojnásob. Ve

třídách se žáky s těžkým postižením je nutno počítat i s tím, že pedagogičtí pracovníci budou žákům napomáhat při nejzákladnějších hygienických potřebách.

2.4 Charakteristika žáků ve speciálních třídách

Většinu žáků ve speciálních třídách tvoří klienti týdenního stacionáře KROK, poskytovatel sociálních služeb v Kamýku nad Vltavou. Žákům se zdravotním postižením může ředitel školy povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž žák dosáhne 20. roku věku, v případě žáků s těžkým mentálním postižením, žáků s více vadami a žáků s autismem pak se souhlasem zřizovatele do 26. roku věku. Vzhledem k závažnosti postižení vzdělávaných žáků je v každé speciální třídě minimálně 4 a maximálně 6 žáků.

Profil žáka se středně těžkým mentálním postižením

Osoba se středně těžkou mentální retardací má výrazně omezené myšlení, řeč a schopnost sebeobsluhy. Možnosti edukace se omezují na trivium, řeč je jednoduchá, obsahově chudá, někdy dokonce zůstává na nonverbální úrovni. Retardace psychického vývoje je často kombinovaná epilepsií, neurologickými, tělesnými a dalšími duševními poruchami. Tito jedinci vyžadují po celý život chráněné prostředí.

Profil žáka s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami

Člověk s těžkou mentální retardací má výrazně opožděný psychomotorický vývoj, často kombinovaný s motorickými poruchami a s příznaky celkového poškození centrální nervové soustavy. Velmi časté jsou poruchy chování v podobě stereotypních pohybů, sebepoškozování, afektů i agrese. V návaznosti na těžké poruchy intelektu a tělesných schopností u těchto osob je zásadně omezena možnost socializace, schopnost vnímat svět kolem sebe, komunikace s okolím, možnost aktivně ovládat svůj život, vyjádřit své potřeby. Tito lidé zůstávají celoživotně závislí na ostatních jedincích, kteří jediní jim mohou přiblížit okolní svět a často i zprostředkovat pocity a podněty z vlastního těla.

2.5 Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Škola je zapojena do několika dlouhodobých projektů. Speciálních tříd se týká zejména projekt „Do života s přehledem“ probíhající od roku 2005, jehož cílem bylo vybudování zázemí pro vzdělávání dětí s postižením a KLUBu pro děti a mládež v Kamýku nad Vltavou. Tento projekt byl spolufinancován Evropskou unií a MMR.

Škola v současné době nemá žádnou mezinárodní spolupráci.

2.6 Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Ve speciálních třídách se upřednostňuje individuální konzultace s rodiči. Další forma kontaktu pedagogických pracovníků s rodiči je setkávání při různých příležitostech (zahájení školního roku, Svátku matek) cca 2 – 3 x ročně. S rodiči se konzultují individuální vzdělávací plány, chování a práce žáků ve škole. Cílem schůzek je nejen informovat rodiče, ale také je povzbudit, získávat od nich - jakožto od nejbližších osob - cenné rady a náměty, jakými dalšími vhodnými způsoby s jejich dětmi pracovat apod. Po domluvě s pedagogem mohou rodiče sledovat své dítě při výuce.

Škola úzce spolupracuje především s týdenním stacionářem KROK, poskytovatel sociálních služeb, ve kterém je většina žáků na týdenním pobytu. Navzájem si poskytujeme informace o případném problémovém chování, zdravotních potížích (např. epileptické záchvaty, příjem tekutin atd.). Naším nejdůležitějším spolupracujícím poradenským zařízením je Pedagogicko psychologická poradna Středočeského kraje, pracoviště Příbram. Z dalších organizací je to např. APLA Praha, Dětská psychiatrická léčebna Opařany aj.

Další informace - viz ŠVP Cesta k vědění.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1 Zaměření školy

V ZŠ Kamýk nad Vltavou se vzdělávají žáci v devíti třídách běžné základní školy podle vzdělávacího programu Základní škola (vycházející ročníky) a školního vzdělávacího programu Cesta k vědění. Speciální třídy pracují podle Vzdělávacího programu pomocné školy a Rehabilitačního vzdělávacího programu pomocné školy.

Podle školního vzdělávacího programu Cesta budou vyučováni žáci se středně těžkým mentálním postižením, kteří nastoupí do prvního a sedmého ročníku od školního roku 2010/2011. Dále budou podle něj vyučováni žáci s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami nastupující do prvního ročníku od školního roku 2010/2011.

Jak je již uvedeno v záhlaví našeho školního vzdělávacího programu, škola musí být otevřena všem dětem. Hlavními zásadami přístupu k lidem s mentální retardací jsou integrace (začlenění do společenského života), normalizace (snaha umožnit jim žít běžným životem) a humanizace („lidský“ přístup k postiženým na bázi respektu a úcty). Škola je jedním z míst, kde se tyto zásady aplikují. Pro školní vzdělávací program Cesta je charakteristický především důraz na individuální přístup k žákům s ohledem na míru postižení, jejich individuální vlastnosti a schopnosti.

Školní vzdělávací program je vypracován zvlášť pro:

- I. Vzdělávání žáků se středně těžkým mentálním postižením (DÍL I)
- II. Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami (DÍL II)

3.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Specifika kombinovaných a těžkých forem postižení vyžadují také specifické přístupy při práci s těmito osobami. Pedagogičtí pracovníci s nimi pracující musí využívat zvláštní formy komunikace, vytvořit jim prostředí s dostupnými podněty, nabízet jim výrazné smyslové vjemy, umožnit jim zažít pocit změny. Práce se často ztížena nutností používat speciální pomůcky (zvedáky, vozíky, speciálně upravený nábytek). V případě potřeby se musí řešit způsoby příjmu potravy, vyprazdňování, umožnění přirozeného pohybu. Při všech činnostech je našim prvořadým cílem, aby žáci s postižením vnímali školu jako příjemné místo.

K dosažení všech stanovených cílů směřujeme správným výběrem metod a forem práce a dodržováním následujících zásad:

- Každého žáka chápeme jako samostatnou osobnost, která je schopna podle svých možností rozvíjet své poznávání a zároveň je spolutvůrcem vzdělávání.
- Žáky nepřetěžujeme a preferujeme individuální přístup.
- Postupujeme od jednoduchého ke složitějšímu a využíváme dosavadních poznatků a zkušeností žáků.
- Ve výuce dbáme na zapojení všech smyslů (v závislosti na stupni a druhu postižení).
- Prostřednictvím různorodých činností vedeme žáky k co největší samostatnosti a osobní odpovědnosti.
- Učivo se snažíme předkládat na známých situacích a s využitím mezipředmětových vztahů.
- Žáky motivujeme, využíváme pozitivního hodnocení a žakovského sebehodnocení (v rámci jejich možností).

Při výuce dbáme o dodržování všech hygienických podmínek. Třídy jsou prostorné, uspořádané tak, aby žáci mohli pracovat a odpočívat. U žáků je zajištěn pitný režim, přísun čerstvého vzduchu, do hodin průběžně zařazujeme odpočinkové a relaxační chvíle. Žáci se během vyučování učí základním hygienickým návykům, v některých případech při hygieně dopomáhá asistentka pedagoga.

3.3 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Všichni žáci navštěvující speciální třídy jsou žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Konkrétní techniky a metodiky používané ve speciálních třídách:

- **Bazální stimulace** – stimulace žáka základními smyslovými podněty, které navazují na podněty z nitroděložního prostředí (somatické, vibrační podněty a vestibulární podněty)
- **Snoezelen** – nabídka prožívání času pomocí hlubokých smyslových zážitků nebo vjemů
- **Strukturalizace a vizualizace prostředí** – „zviditelnění“ času a prostoru tak, aby byli žáci schopni předvídat a chápat časové a prostorové souvislosti
- **Alternativní a augmentativní komunikace** – systémy nahrazující mluvenou řeč nebo podporující již existující řečové schopnosti
- **Techniky vycházející z různých forem expresivních terapií** – při výchovách využíváme prvky z muzikoterapie, arteterapie, ergoterapie atp.
- **Cvičení na velkých rehabilitačních míčích a válcích**
- **Práce s výpočetní technikou** uzpůsobenou potřebám žáků s mentálním a tělesným postižením (softwarové programy Méd'a, Altík ...)

3.4 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata reprezentují okruhy aktuálních problémů světa a prostupují celým procesem výchovy a vzdělávání. V rámci vzdělávacího programu pro žáky s mentálním postižením jsou jednotlivé tematické okruhy voleny a prezentovány s ohledem na míru jejich postižení a takovou formou, která je jim srozumitelná.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Z uvedených průřezových témat je škola povinna do školního vzdělávacího programu zařadit nejméně tři. V podmínkách naší školy a vzhledem k charakteristice našich žáků jsme se rozhodli začlenit do vzdělávání pouze čtyři průřezová témata, a to:

- **Osobnostní a sociální výchova**
- **Výchova demokratického občana**
- **Environmentální výchova**
- **Mediální výchova**

Všechna průřezová témata budou realizována na prvním i na druhém stupni zařazením do tematických plánů těchto vyučovacích předmětů pro DÍL I:

- **Čtení**
- **Psaní**
- **Řečová výchova**
- **Matematika**
- **Věcné učení**
- **Informatika**
- **Výtvarná výchova**
- **Pracovní výchova**
- **Tělesná výchova**
- **Hudební výchova**
- **Vlastivěda**
- **Přírodověda**
- **Pracovní vyučování**
- **Výchova ke zdraví**

Průřezová témata budou realizována přímo během hodin prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit, formou prezentací, komunikačních cvičení, prohlížení obrázků, ukázek a vyprávění. Dále mimo školu např. návštěvou různých zařízení, kulturních akcí, sportovních a mimoškolních aktivit, vycházek do přírody apod.

3.4.1 Osobnostní a sociální výchova

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova (OSV)** formuje osobnost žáka v jeho individuálních potřebách, je prakticky zaměřené a má každodenní využití v běžném životě. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Toto průřezové téma vede k porozumění sobě samému a druhým, napomáhá zvládnutí vlastního chování, přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni a rozvíjí základní dovednosti komunikace.

V rámci osobnostní a sociální výchovy jsou tyto tématické okruhy:

- osobnostní rozvoj
 - rozvoj poznávacích schopností, sebepoznání, seberegulace, psychohygiena
- sociální rozvoj
 - mezilidské vztahy, komunikace s druhými, spolupráce
- morální rozvoj
 - řešení problémů (např. v mezilidských vztazích, problematické situace všedního dne), vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, respektování, spravedlivost

3.4.2 Výchova demokratického občana

Průřezové téma **Výchova demokratického občana (VDO)** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Průřezové téma rozvíjí a podporuje komunikativní schopnosti a dovednosti, vede k aktivnímu postoji v dodržování lidských práv a svobod, vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti. Zároveň vychovává k úctě k zákonu, učí sebeúctě, sebedůvěře a samostatnosti, přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda a solidarita, motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat druhým.

V rámci průřezového tématu máme tyto tématické okruhy:

- občanská společnost a škola
 - demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole, způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy
- občan, občanská společnost a stát
 - občan jako člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je uplatňovat)
- formy participace občanů v politickém životě
 - demokratické volby (parlamentní, krajské a komunální volby), obec jako základní jednotka samosprávy státu

3.4.3 Environmentální výchova

Environmentální výchova (EV) vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí. Umožňuje sledovat vztahy mezi člověkem a prostředím. Vede jedince k účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Průřezové téma rozvíjí porozumění vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí, poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí, ukazuje modelové příklady jednání, která jsou žádoucí i nežádoucí z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje, napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí. Mimo jiné přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty, vede k odpovědnosti k ochraně přírody a přírodních zdrojů, podněcuje aktivitu, toleranci, a ohleduplnost ve vztahu k prostředí a přispívá k utváření zdravého životního stylu.

Tematické okruhy průřezového tématu Environmentální výchova:

- ekosystémy
 - les, pole, vodní zdroje, lidské sídlo, kulturní krajina
- základní podmínky života
 - voda, ovzduší, půda, ochrana biologických druhů, přírodní zdroje
- lidské aktivity a problémy životního prostředí
 - zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství, doprava a životní prostředí průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady, ochrana přírody a kulturních památek, změny v krajině
- vztah člověka k prostředí
 - naše obec, náš životní styl, prostředí a zdraví

3.4.4 Mediální výchova

Průřezové téma **Mediální výchova (MV)** v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité využít podněty, které přicházejí z okolního světa prostřednictvím médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médií nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářena s různými záměry.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Především se jedná o schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova učí využívat média jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času, rozvíjí komunikační schopnost.

Tematické okruhy průřezového tématu Mediální výchova:

- vnímání mediálních sdělení
 - hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
 - různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce, rozdíl mezi reklamou a zprávou
- fungování a vliv médií ve společnosti
 - vliv médií na každodenní život, role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti)

3.5 Klíčové kompetence

3.5.1 Klíčové kompetence – DÍL I

Klíčovými kompetencemi rozumíme předpokládané vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty důležité pro osobní rozvoj, další uplatnění jedince a jeho maximálně možné zapojení do společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý a složitý proces pokračující v průběhu celého života.

Snahou ve vzdělávání žáků se středně těžkým mentálním postižením je vybavit je souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná. K utváření a rozvíjení klíčových kompetencí musí směřovat veškerý vzdělávací obsah, metody a formy vzdělávání i činnosti, které ve škole probíhají. Respektováním specifických potřeb žáků se středně těžkým mentálním postižením je kladen důraz především na klíčové kompetence komunikativní, sociální a personální, pracovní.

Na konci základního vzdělávání žák dosahuje úrovně klíčových kompetencí podle schopností a v rámci svých možností.

- **Kompetence k učení**
Na konci základního vzdělávání žák:
 - ovládá základy čtení, psaní a počítání a využívá je ke svému vzdělávání
 - používá učebnice, učební materiály a učební pomůcky
 - dodržuje návykové stereotypy učení, snaží se o koncentraci na učení
 - chápe pochvalu jako motivaci k dalšímu učení, má zájem o získávání nových poznatků
 - používá termíny, znaky a symboly ve spojení s konkrétními situacemi každodenního života
 - ovládá elementární způsoby práce s počítačem
 - uplatňuje získané zkušenosti v praktických situacích
- **Kompetence k řešení problémů**
Na konci základního vzdělávání žák:
 - překonává problémy přiměřeně ke svým možnostem
 - řeší známé a opakující se situace na základě nápodoby a vlastních zkušeností
 - vnímá problémové situace a řeší je s pomocí naučených stereotypů i získaných

zkušeností

- nenechá se při řešení problému odradit nezdarem
- ví, na koho se může obrátit o pomoc při řešení problémů

- **Kompetence komunikativní**

Na konci základního vzdělávání žák:

- komunikuje s druhými lidmi přiměřeně svým schopnostem
- rozumí sdělení a reaguje na ně podle svých možností
- vyjadřuje své pocity, prožitky a nálady vhodným způsobem
- chápe jednoduché, běžně užívané texty, záznamy a obrazové materiály
- zvládá jednoduchou formu písemné komunikace
- vyjadřuje své názory a postoje, vhodnou formou obhajuje svůj názor
- využívá pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky
- využívá získané komunikační dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke společenské integraci

- **Kompetence sociální a personální**

Na konci základního vzdělávání žák:

- má základní představu o vztazích mezi lidmi
- orientuje se v prostředí, ve kterém žije
- podílí se na jednoduchých sociálních aktivitách
- uplatňuje základní návyky společenského chování
- navazuje a udržuje vztahy s vrstevníky, respektuje druhé lidi
- rozpoznává nevhodné a rizikové chování, je seznámen s jeho možnými důsledky
- uvědomuje si nebezpečí možného psychického i fyzického zneužívání vlastní osoby
- prokazuje získanou sebedůvěru při vystupování v neznámém prostředí

- **Kompetence občanské**

Na konci základního vzdělávání žák:

- využívá osvojené návyky a dovednosti k zapojení se do společnosti
- má povědomí o základních právech a povinnostech občanů
- dodržuje základní společenské normy a pravidla soužití
- chrání své zdraví, dodržuje naučené stereotypy chování zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí
- dokáže se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob

- **Kompetence pracovní**

Na konci základního vzdělávání žák:

- má osvojené hygienické návyky, zvládá sebeobsluhu podle svých možností
- zvládá základní pracovní dovednosti, operace a postupy při jednoduchých pracovních činnostech
- pracuje podle naučeného pracovního postupu, podle instrukcí plní zadané jednoduché úkoly
- soustředí se na pracovní výkon a je schopen vytrvat při jeho plnění
- respektuje pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňuje kvalitu společné práce
- přijímá posouzení výsledků své práce
- dodržuje zásady bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce a ochrany životního prostředí při pracovních činnostech podle naučených stereotypů

3.5.2 Klíčové kompetence – DÍL II

Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami je vedeno snahou o to, vybavit je souborem elementárních klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná. Utváření klíčových kompetencí tvoří základ dalšího rozvoje žáků a umožňuje jim najít vhodnou formu soužití s jejich okolím.

Vzhledem k závažnému poškození kognitivních funkcí u žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami je kladen důraz především na klíčové kompetence komunikativní, sociální a personální, pracovní.

Elementárních klíčových kompetencí mohou žáci dosahovat pouze za přispění a dopomoci druhé osoby. Přesto však je nutno počítat s tím, že velká část žáků s těžkým zdravotním postižením není schopna dosáhnout všech kompetencí ani po deseti letech školní docházky.

- **Kompetence k učení**

Na konci základního vzdělávání žák:

- rozumí jednoduchým pojmům, znakům a symbolům a je schopen je užívat
- pozná a rozlišuje základní piktogramy
- pozná tiskací písmena
- napodobuje různé předvedené pohyby a činnosti
- používá učební pomůcky

- **Kompetence k řešení problémů**

Na konci základního vzdělávání žák:

- řeší známé situace na základě nápodoby či opakování
- chápe a plní jednoduché příkazy
- orientuje se v okolním prostředí
- orientuje se v časovém režimu dne
- překonává pocity strachu

- **Kompetence komunikativní**

Na konci základního vzdělávání žák:

- poznává známé osoby a dorozumívá se s nimi verbálními nebo nonverbálními formami komunikace
- reaguje na své jméno
- reaguje na jednoduché pokyny, vyjadřuje souhlas či nesouhlas
- vyjadřuje své potřeby, pocity a nálady různým způsobem verbálními i neverbálními prostředky
- dokáže pozdravit a reagovat na pozdrav vhodným způsobem

- **Kompetence sociální a personální**

Na konci základního vzdělávání žák:

- uvědomuje si svoji osobu prostřednictvím svého těla
- zná členy své rodiny a osoby ze svého nejbližšího okolí
- rozlišuje osoby různého pohlaví (chlapec — dívka, muž — žena)
- navazuje kontakt a adekvátně se dorozumívá s okolím
- spolupracuje se svými učiteli a spolužáky

- chová se zdrženlivě k neznámým osobám

- **Kompetence pracovní**

Na konci základního vzdělávání žák:

- zvládá nejjednodušší úkony sebeobsluhy a základy osobní hygieny
- poznává a používá předměty denní potřeby
- rozlišuje předměty různé velikosti a tvarů, uchopuje je a účelně s nimi manipuluje
- využívá jednoduché pracovní techniky při práci s různými materiály
- podílí se na jednoduchých praktických činnostech

4. Učební plán

4.1 Učební plán – DÍL I

Vzdělávací oblast	Předměty	1. stupeň						2. stupeň			
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Počet hodin týdně						Počet hodin týdně			
Jazyk a jazyková komunikace	Čtení	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3
	Psaní	1	1	1	2	3	2	2	2	2	1+1
	Řečová výchova	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Matematika a její aplikace	Matematika	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Informační a komunikační technologie	Informatika				+1	1	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1
Člověk a jeho svět	Věcné učení	3	3	3	3	2	2				
Člověk a společnost	Vlastivěda							2	2	2	2
Člověk a příroda	Přírodověda							3	3	3	3
Umění a kultura	Hudební výchova	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	Výtvarná výchova	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví									1	1
	Tělesná výchova	3+1	3+1	3+1	3+1	3+2	3+2	3+2	3+2	3+1	3+1
Člověk a svět práce	Pracovní výchova	2	2	3	4	5	5				
	Pracovní vyučování							5	5	6	6
Celková povinná týdenní časová dotace		20	20	21	24	25	25	28	28	29	29
z toho disponibilní časová dotace		1	1	1	2	2	3	3	3	2	3

4.1.1 Poznámky k učebnímu plánu – DÍL I

- Výše uvedený učební plán je vypracován pro žáky se základní diagnózou středně těžké mentální postižení. Ihned po zahájení školní docházky nemusí být zřejmé, zda žák bude zvládat nároky učebních osnov pro DÍL I. Protože v průběhu vzdělávání žáka může i ve vyšších ročnících dojít v důsledku závažnosti postižení či změny zdravotního stavu ke snížení schopnosti zvládat nároky učebních osnov DÍL I., bude třídní učitel konzultovat s příslušným poradenským pracovištěm možnost přefazení žáka do vzdělávání podle učebních osnov DÍL II.
- Disponibilní časová dotace je využívána k posílení časové dotace jednotlivých předmětů nad rámec závazného minima. Konkrétně se jedná o posílení předmětu Informatika o 1 hodinu týdně ve 4., 6., 7., 8., 9. a 10. ročníku. Dále o posílení týdenní dotace hodin Tělesné výchovy o 1 hodinu v 1., 2., 3., 4., 9. a 10. ročníku a o 2 hodiny v 5., 6., 7. a 8. ročníku.
- V kompetenci třídního učitele je přizpůsobení délky vyučovací hodiny aktuálnímu zdravotnímu a psychickému stavu žáků (epileptický záchvat, únava, rozrušení, hygienické potřeby, dodržování pitného režimu apod.).
- Na některé vyučovací hodiny mohou být žáci během školního roku ikludováni do běžných tříd základní školy. Toto se odvíjí od podmínek a potřeb školy.

4.2 Učební plán – DÍL II

Vzdělávací oblast	Předměty	Ročník									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Počet hodin týdně									
Člověk a komunikace	Rozumová výchova	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Řečová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Člověk a jeho svět	Smyslová výchova	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1	1	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1
	Výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1
Člověk a zdraví	Pohybová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Tělesná výchova	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Člověk a svět práce	Pracovní výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Celková povinná týdenní časová dotace		20	20	20	20	20	22	22	22	22	22
z toho disponibilní časová dotace		1	1	1	1	1	3	3	3	3	3

4.2.1 Poznámky k učebnímu plánu – DÍL II

- Disponibilní časová dotace je využívána ve všech ročnících na posílení časové dotace u předmětu Smyslová výchova o 1 hodinu, dále je využívána v 6. – 10. ročníku k posílení časové dotace jednotlivých předmětů nad rámec závazného minima. Konkrétně jsou posíleny týdenní časové dotace předmětů Hudební výchova o 1 hodinu v 6. – 10. ročníku a Výtvarná výchova také o jednu hodinu v 6. – 10. ročníku.
- Pokud v průběhu vzdělávání žáka třídní učitel zjistí, že žák by byl schopen zvládat nároky učebních osnov pro DÍL I, může být žák po konzultaci s příslušným poradenským pracovištěm přeřazen do příslušného ročníku vzdělávání podle učebních osnov DÍL I.
- Obsah vyučovacích předmětů není vždy realizován pouze v průběhu vyučovacích hodin, rozvoj žáka probíhá zároveň během přestávek a oddechových chvil v rámci vyučovací hodiny.
- Vzhledem k tomu, že u žáků s těžkým mentálním a kombinovaným postižením upřednostňujeme vzdělávání prostřednictvím všech smyslů, dochází často k prolínání obsahu jednotlivých vyučovacích předmětů.
- Samozřejmou součástí vzdělávacího procesu žáků s těžkými formami postižení je také nácvik sebeobslužných dovedností (základní hygienické návyky, svačina, pitný režim atd.).
- V kompetenci třídního učitele je přizpůsobení délky vyučovací hodiny aktuálnímu zdravotnímu a psychickému stavu žáků (epileptický záchvat, únava, rozrušení, hygienické potřeby, dodržování pitného režimu apod.).

5. Učební osnovy

5.1 Učební osnovy – DÍL I

Při stanovení učebních osnov vycházíme z možností žáků se středně těžkým mentálním postižením (viz 2.4 Charakteristika žáků). Cílem vzdělávání je, aby absolvent naší školy, který se vzdělával podle učebních osnov DÍL I, dokázal vyjádřit své potřeby, orientoval se ve svém nejbližším okolí, zvládal sebeobsahu a měl vytvořené základní hygienické a společenské návyky (pozdrav, poděkování ...). Dle svých možností by měl ovládat základy trivie (čtení, psaní, počítání) a základy komunikace s informační technikou. V případě možnosti by mohl být žák zařazen do pracovního procesu pod dohledem nebo v chráněném prostředí.

5.1.1 Čtení

Předmět **Čtení** je součástí vzdělávací oblasti Jazyková komunikace. Má stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Žáci jsou postupně seznamováni s psanou i tištěnou formou písma. Postupně si osvojují písmena, slova, věty, které vedou k rozvíjení čtenářských dovedností, vnímání obsahu čteného textu a čtení krátkého textu s porozuměním.

Ve výuce čtení u žáků se středně těžkým mentálním postižením často nelze použít analyticko-syntetickou metodu běžně používanou u žáků bez postižení. Třídní učitel přizpůsobuje podle schopností žáka výukové metody dovednosti čtení, vzájemně je kombinuje, používá další možnosti (globální metoda, genetická metoda, sociální čtení apod.).

Předmět **Čtení** je v Učebním plánu dotován v 1. a 2. ročníku dvěma hodinami týdně a ve 3. – 10. ročníku třemi hodinami týdně.

1. stupeň – 1. období - 1. – 3. ročník

Učivo

- správné dýchání, tvorba hlasu, výslovnost, slovní přízvuk
- naslouchání – koncentrační cvičení, poslech pohádek, veršů a říkadel
- příprava na čtení, seznámení s leporely a knihami, motivace ke čtení
- čtení obrázků v řádku, orientace na stránce
- vyvozování hlásek a písmen
- dělení slov na slabiky s užitím slov a říkadel, rytmizace
- tvoření slov k obrázkům, tvoření vět k obrázkům, chápání obsahu vět
- diferenciacní cvičení pro rozvoj zrakového a sluchového vnímání
- hláska a písmeno A, I ve funkci spojky mezi obrázky
- hláska a písmeno M, V
- slabiky MA, MÁ, MI, MÍ, VA, VÁ, VI, VÍ
- hláska a písmeno E
- slabiky ME, MÉ, VE, VÉ
- hláska a písmeno O, U, L a slabiky s těmito písmeny
- alternativní způsoby čtení – především globální metoda

- čtení několika základních slov, které žák použije v každodenním životě

Očekávané výstupy

- správná výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání
- čtení slabik a dvojslabičných slov, skládání slov ze slabik
- čtení konkrétních slov (globální čtení)
- tvoření vět podle obrázků
- orientace na stránce i řádku
- pochopení obsahu krátkých vět doplněných obrázkem

Zařazení průřezových témat

- OSV – řeč těla, cvičení pozornosti a soustředění
- VDO – základní společenské fráze (poděkování, požádání)
- EV – hlasy a zvuky zvířat, pojmenování zvířat na obrázcích
- MV – poslech říkadel, veršů, pohádek na CD

1. stupeň – 2. období - 4. – 6. ročník

Učivo

- upevňování čtení slov zvládnutých v prvním období
- čtení jednoslabičných slov s uzavřenou slabikou (MÁM, SÁM, TAM)
- postupné osvojování a upevňování hlásek a písmen (T, Y, S, J, P, N, Š, D, Z, K)
- čtení dvojslabičných a tříslabičných slov
- čtení vět obsahující snadná slova s přiměřeným obsahem
- postupné osvojování hlásek a písmen (B, C, R, Č, H, Ž, OU, AU)
- seznamování s literaturou pro děti a mládež, prohlížení a čtení dětských časopisů
- použití výukových počítačových programů

Očekávané výstupy

- čtení probraných tiskacích i psacích písmen
- schopnost rozlišit stejná a různě znějící slova
- reprodukce krátkých textů podle ilustrací a návodných otázek
- orientace ve větě, čtení jednoduchých vět s porozuměním
- schopnost přednášet krátké říkanky a básničky

Zařazení průřezových témat

- OSV – rozlišení kladných a záporných postav ve čteném textu
- VDO – kolektivní a společenské hry
- EV – čtení bajek, říkadla a básničky, roční období
- MV – poslech pohádek a písniček na CD, sledování pohádek na DVD, návštěva představení

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- osvojování a upevňování hlásek a písmen (F, G, R, Ř, CH)
- čtení slov se skupinami DI, TI, NI, DĚ, TĚ, NĚ, BĚ, PĚ, VĚ, MĚ
- čtení slov, vět a obsahově přiměřených textů
- čtení slabik a slov, která žáci sami píšou
- čtení leporel a dětských knih
- čtení krátkých básniček a textů písní, jejich učení z paměti

- čtení snadných krátkých textů s porozuměním
- orientace v textu tichým čtením
- čtení obrázkových knih encyklopedické povahy (nápis a texty k obrázkům)
- čtení časopisů a denního tisku
- čtení kuchařských knih
- čtení návodů k použití na obalech výrobků a návodů k různým činnostem (sociální čtení)
- čtení názvů ulic ve městě
- čtení mapy, plánu města, kalendáře apod.
- základní literární pojmy – rozpočítadlo, hádanka, říkanka, báseň, pohádka, pověst, spisovatel, básník, kniha, čtenář, divadlo, film, herec
- využití PC

Očekávané výstupy

- čtení všech tiskacích i psacích písmen
- čtení krátkého jednoduchého textu
- orientace ve čteném textu
- schopnost zapamatovat si obsah čteného textu a umět reprodukovat snadný krátký text
- schopnost přednášet říkanky a básničky
- orientace v jednoduchých návodech podle obrázků

Zařazení průřezových témat

- OSV – sociální čtení (piktogramy)
- VDO – orientace v obci – čtení mapy, názvů ulic, schopnost požádat o radu
- EV – orientace a čtení knih encyklopedické povahy
- MV – četba denního tisku, časopisů, internet, návštěva kulturních zařízení

5.1.2 Psaní

Předmět **Psaní** je součástí vzdělávací oblasti Jazyková komunikace. Součástí výuky psaní je rozvíjení grafických a grafomotorických schopností žáků, rozvíjení hrubé i jemné motoriky. Vyučovací hodiny dělíme na menší časové úseky, aby bylo psaní procvičováno několikrát týdně. Soustavně dbáme na správný úchop psacího náčiní a správné sezení při psaní.

Při rozvíjení grafických dovedností začínáme od velkých tvarů a průpravných cviků, které se postupně zmenšují a zpřesňují. Psaní malých písmen a tvarů hůlkového písma probíhá souběžně s nácvikem čtení. Žáci, kteří vzhledem k těžkému postižení či nejruznějším grafomotorickým obtížím nezvládnou psací podobu písma, budou psát pouze hůlkovým písmem. Nácvik psaní je pozvolný (velice důležité je časté opakování a fixace tvarů), rozložený do deseti ročníků.

Předmět **Psaní** je v Učebním plánu dotován v prvních třech ročnících jednou hodinou týdně, ve 4. ročníku dvěma hodinami týdně, v 5. ročníku třemi hodinami týdně, v 6. – 9. ročníku dvěma hodinami týdně a v 10. ročníku jednou hodinou týdně.

1. stupeň – 1. období - 1. – 3. ročník

Učivo

- rozvíjení psychomotorických schopností, jemné motoriky, grafomotoriky a pohybové koordinace
- nácvik správného držení psacího náčiní
- uvolňovací cvičení – čmárání, kroužení, vodorovné čáry, svislé čáry, smyčky, ovály, vlnovky, šikmé čáry
- alternativní nácvik psaní
- směrová orientace na řádku a na stránce (zleva doprava, shora dolů)
- psaní hůlkového písma
- psací písmo – horní a dolní oblouky opakovaně, svislé a šikmé čáry shora dolů a zdola nahoru, smyčky, ovály, vlnovky opakovaně, šikmé čáry na obě strany, „zuby na pile“, dolní a horní zátrh
- malá psací písmena nacvičujeme současně s nácvikem čtení

Očekávané výstupy

- dodržování správného držení psacího náčiní
- vyvození písmena podle obrázků
- odlišování délky samohlásek
- psaní některých velkých tiskacích písmen
- psaní a spojování některých psacích písmen a tvorba slabik
- žák by měl umět napsat hůlkovým písmem své jméno

Zařazení průřezových témat

- OSV – spojení psaného jména se svou osobou (globální čtení - fotografie se jmény spolužáků)
- VDO – první povinnost žáka plnění zadaných úkolů
- EV – spojení grafomotorických cvičení s přírodními motivy („kočka dělá klubko“, „dvojka jako labuť“, „tečky jako zrní“ atd.)
- MV – psaní pomocí klávesnice

1. stupeň – 2. období - 4. – 6. ročník

Učivo

- psaní malých písmen – současně s nácvičkou písmen ve čtení
- z velkých písmen pouze ta, která se podobají svým tvarem malým
- psaní slov, která žáci četli v prvním období (MÁM, TAM)
- psaní písmen podle diktátu
- psaní snadných slov
- opis a přepis slabik a slov se snadným hláskovým složením
- psaní slabik a snadných slov podle diktátu
- psaní slovních spojení
- psaní číslic

Očekávané výstupy

- psaní písmen, která umí žák číst
- opisování a přepisování slabik a jednoduchých slov
- ovládnutí psaní hůlkového písma
- psaní písmen a slabik podle diktátu

Zařazení průřezových témat

- OSV – pohled kamarádovi z výletu, přání k Vánocům, k narozeninám apod.
- VDO – plnění zadaných úkolů
- EV – umíme napsat svou adresu
- MV – psaní pomocí klávesnice, orientace na klávesnici

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- docvičení psaní všech malých písmen
- nácvička a čtení některých velkých psacích písmen
- opis a přepis slov, psaní číslic
- diktát snadných dvojslabičných slov
- psaní jména, adresy, data narození, psaní snadných vět
- dle schopnosti žáka docvičování obtížných písmen a spojů
- psaní krátkého dopisu, přání, vyplnění krátkého dotazníku

Očekávané výstupy

- čitelný písemný projev
- opis a psaní slov a jednoduchých vět
- schopnost přepsat krátký jednoduchý text
- schopnost podepsat se psacím písmem
- zvládnutí napsat nebo opsat běžné písemnosti – adresa, přání, dopis
- psaní číslic podle diktátu

Zařazení průřezových témat

- OSV – psaní jmen příbuzných a kamarádů, podepisování sešitů, učebnic, pracovních listů
- VDO – schopnost vyjádřit písemně svůj názor
- EV – popis obrázku (krajina, části těla, zvířata)
- MV – poslat s pomocí jednoduchý e-mail

5.1.3 Řečová výchova

Předmět **Řečová výchova** je součástí vzdělávací oblasti Jazyková komunikace. Zahrnuje rozvíjení komunikačních dovedností i schopností, které jsou předpokladem úspěšné sociální adaptace dětí i jejich dalšího vzdělávání. Prolíná všemi ročníky a všemi předměty.

Předmět Řečová výchova je v Učebním plánu dotován na prvním stupni dvěma hodinami týdně a na druhém stupni jednou hodinou týdně.

1. stupeň – 1. – 6. ročník

Učivo

- diagnostika úrovně řeči
- oromotorika – cviky rtů a jazyka, cvičení mluvidel
- dechová cvičení
- hlasová cvičení
- výslovnost, intonace, rytmizace
- vyvozování hlásek, náprava vadných hlásek
- rozvíjení slovní zásoby pomocí obrázků
- rozvíjení řeči jako prostředku komunikace
- alternativní a augmentativní komunikace
- říkanky, básničky, popis obrázků, jednoduché příběhy
- rytmizované texty
- poslech předčítaného textu

Očekávané výstupy

- reprodukce jednoduchých říkanek a básniček
- odpovědi na otázky slovem, větou
- koncentrace na poslech pohádek a příběhů
- schopnost popsat slovně jednoduché obrázky
- reprodukce krátkého textu podle otázek
- vyprávění filmového příběhu podle návodných otázek
- schopnost popsat osoby a předměty za pomoci doprovodných otázek
- zvládnutí slovních forem společenského styku (pozdrav, poděkování, omluva)
- schopnost domluvit se v běžných situacích

Zařazení průřezových témat

- OSV – verbální a neverbální sdělování pocitů
- VDO – podání informací o druhých osobách (kdo je hodný, kdo mi ublížil, koho jsem potkal ...)
- EV – pojmenování zvířat a rostlin na obrázcích
- MV – návštěva kulturních zařízení (film, divadlo)

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- základy techniky mluveného projevu – správné dýchání, výslovnost, intonace a rytmizace
- rozvíjení slovní zásoby
- edukace a reedukace řeči
- základní komunikační pravidla
- konverzační cvičení – tvorba otázek a odpovědí

- mimojazykové prostředky řeči – mimika, gesta
- alternativní způsoby komunikace

Očekávané výstupy

- schopnost dosáhnout srozumitelného mluvené projevu
- širší slovní zásoba
- snaha o zřetelnou výslovnost
- používání vět se správnými gramatickými strukturami
- zvládnutí základních pravidel komunikace
- schopnost popsat děje, jevy a osoby na obrázcích
- schopnost vyprávět vlastní zážitky a popsat své pocity
- schopnost převyprávět vyslechnutý nebo zhlédnutý příběh

Zařazení průřezových témat

- OSV – já, jako zdroj informací o sobě (jak se cítím, bolí mě něco, jak se jmenuji, kde bydlím ...)
- VDO – srozumitelný popis svých problémů, snaha o jejich řešení
- EV – popis krajiny na obrázku, popis místa bydliště
- MV – návštěva kulturních zařízení, poslech pohádky, sledování televize

5.1.4 Matematika

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace zahrnuje praktické činnosti a dovednosti, které žáci využijí v běžném životě. Posiluje schopnost logického myšlení a prostorové představivosti, seznamuje se základními matematickými pojmy, symboly a postupy.

Ve výuce lze využívat také tzv. sociální počty. Sociální počty jsou chápány jako poznávání, interpretace a přiměřené reagování na zřetelná znamení a symboly (číslíčka a čísla), které se objevují v okolním prostředí žáka nebo v širším kontextu, a to i bez toho, že by byly využívány všechny matematické pojmy a vztahy.

Předmět **Matematika** je v Učebním plánu dotován na prvním stupni dvěma hodinami týdně a na druhém stupni třemi hodinami týdně.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

• ***Řazení a třídění předmětů***

Učivo

- porovnávání prvků
- tvoření skupin prvků
- třídění podle různých kritérií (stejně x více x méně, hodně x málo, drahý x levný, všechno x nic, všichni x nikdo)
- orientace v prostoru (nad, pod, před, za, vedle, na začátku, na konci, nahoře, dole)
- manipulace s předměty
- řazení předmětů dané vlastnosti (malý x velký, krátký x dlouhý), řazení vždy zleva doprava

Očekávané výstupy

- schopnost orientovat se v pojmech (všechno x nic, hodně x málo, malý x velký ...)
- schopnost orientovat se v prostoru (nad, před, vedle ...)
- schopnost třídít předměty podle velikosti, barev, tvarů, obsahu ...

Zařazení průřezových témat

- OSV – dělíme se na skupiny ve třídě (dívky x chlapci, zelená trička x modrá trička)
- VDO – spravedlivé dělení
- EV – tvoření skupin a podskupin (podle druhů zvířat, savci x ptáci x ryby)

• ***Číslo a početní operace***

Učivo

- pojem číslo 1, číslice 1
- pojem číslo 2, číslice 2 – sčítání a odčítání v oboru do 2
- pojem číslo 3, číslice 3 – sčítání a odčítání v oboru do 3
- pojem číslo 4, číslice 4 – sčítání a odčítání v oboru do 4
- pojem číslo 5, číslice 5 – sčítání a odčítání v oboru do 5
- rozklad čísel 2, 3, 4, 5
- porovnávání čísel
- číselná řada – vzestupná a sestupná
- psaní číslic podle diktátu

Očekávané výstupy

- čtení, psaní a používání číslic v oboru do 5, numerace do 10
- orientace v číselné řadě 1 – 10

- sčítání a odčítání s užitím názoru v oboru do 5
- znalost matematických pojmů +, -, =
- schopnost rozložit čísla v oboru do 5
- schopnost psát číslice do 5 i podle diktátu

Zařazení průřezových témat

- OSV – počítáme části těla (2 oči, 2 ruce, 1 nos ...), členy rodiny
- EV – počítáme v přírodě (kachny, labuť, stromy ...)
- MV – využití počítačových programů pro procvičování číselné řady do 5

• **Závislosti, vztahy a práce s daty**

Učivo

- mince 1, 2, 5 Kč, počítání s mincemi
- úlohy na orientaci v prostoru a čase
- jednoduché tabulky

Očekávané výstupy

- použití výrazů pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu
- schopnost modelovat jednoduché situace podle pokynů a s využitím pomoci („Dej míč pod židli, polož knihu na stůl ...“)
- doplňování jednoduchých tabulek, schémat a posloupnosti čísel v oboru do 10
- manipulace s drobnými mincemi

Zařazení průřezových témat

- VDO – nakupování – co si můžeme koupit a za kolik (mince)
- EV – vracíme lahve, papír (recyklace odpadu)

• **Základy geometrie**

Učivo

- základní geometrické tvary (čtverec, obdélník, kruh, trojúhelník)
- porovnávání délky předmětů
- třídění podle tvarů
- hry se stavebnicemi
- vkládání tvarů do prohlubní v dřevěné desce (tzv. Goddardova destička)
- kreslení a vybarvování obrázků z geometrických tvarů

Očekávané výstupy

- určení a pojmenování základních geometrických tvarů (čtverec, obdélník, kruh, trojúhelník)
- rozlišení základních geometrických tvarů na různých předmětech
- porovnávání délek různých předmětů (kratší x delší)

Zařazení průřezových témat

- OSV – měříme se, kdo je ve třídě nejvyšší, nejmenší ...
- EV – tvary v přírodě (kulaté slunce, trojúhelníková střecha, čtvercový dům)
- MV – práce s počítačovými programy

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

• *Řazení a třídění předmětů*

Učivo

- určování počtu
- porovnávání čísel (větší x menší x stejný)
- kvantitativní vztahy (kratší x delší, širší x užší)
- číselné řady
- orientace na ploše (rozlišení vlevo x vpravo x uprostřed)

Očekávané výstupy

- schopnost orientovat se v pojmech menší x větší, kratší x delší, širší x užší
- schopnost orientovat se v prostoru i na ploše
- schopnost porovnávat množství a tvořit skupiny o daném počtu prvků
- schopnost určit pořadí ve skupinách
- schopnost přiřadit předmět podle číselné řady

Zařazení průřezových témat

- OSV – porovnáváme se se spolužáky ve třídě (největší x nejmenší, větší než, menší než)
- VDO – soutěže, bodování, umístění (1., 2., 3. místo)
- EV – orientace na ploše (obrázky krajiny)

• *Číslo a početní operace*

Učivo

- pojem číslo 6 až 10, čtení a psaní číslic 6 – 10
- sčítání a odčítání v oboru do 10
- rozklad čísel
- početní spoje s 0
- řešení praktických úloh
- diktát číslic
- diktát příkladů
- numerace do 20, pojem přirozených čísel do 20, číslice do 20
- sčítání a odčítání bez přechodu do 20
- sčítání a odčítání s přechodem do 20
- numerace do 100, psaní číslic do 100
- jednoduché slovní úlohy z praktického života
- seznámení se s kalkulátorem

Očekávané výstupy

- schopnost číst, psát, porovnávat čísla v oboru do 20, i na číselné ose
- numerace do 100
- rozklad čísel do 20 bez přechodu přes 10
- sčítání a odčítání s názorem do 20 s přechodem přes 10
- psaní číslic do 100
- zvládnutí snadných příkladů v oboru do 100 bez přechodu přes 10
- schopnost zapsat jednoduché příklady v oboru do 20 podle diktátu
- schopnost řešit jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20
- používání kalkulátoru

Zařazení průřezových témat

- OSV – počítáme části těla (10 prstů)

- EV – počítáme v přírodě (stromy, šišky, květiny ...)
- MV – využití počítačových programů pro procvičování číselných řad

- **Závislosti, vztahy a práce s daty**

Učivo

- orientace v prostoru (pravá strana, levá strana)
- orientace v kalendáři
- určování času (papírové hodiny, skutečné hodiny, budík, náramkové hodinky)
- vážení (1 kilogram)
- měření a odhad délky (1 metr)
- používání mincí do 20 Kč
- pojmy dražší x levnější
- mince a bankovky do 100 Kč
- manipulace s mincemi a bankovkami
- praktické seznamování s pojmem polovina

Očekávané výstupy

- použití výrazů vpravo, vlevo
- rozlišování pojmů rok, měsíc, den
- určování času s přesností na celé hodiny
- základní jednotky délky a hmotnosti (metr, kilogram)
- manipulace s penězi

Zařazení průřezových témat

- VDO – nakupování – co si můžeme koupit a za kolik (mince a bankovky), známe datum svého narození
- EV – vracíme lahve, papír (recyklace odpadu), vážíme papír
- MV – pročítáme letáky, porovnáváme ceny, v kolik začíná náš oblíbený pořad v televizi

- **Základy geometrie**

Učivo

- křivé a přímé čáry
- měření pomocí různých délkových měřidel (pravítka, krejčovský metr, zednický metr ...)
- určování složitějších geometrických útvarů (ovál, šestiúhelník, křížek, srdce ...)

Očekávané výstupy

- kreslení křivých a přímých čar
- použití pravítka a měření délky předmětu

Zařazení průřezových témat

- EV – vyhledáváme tvary v přírodě
 - měříme v přírodě
- MV – využití počítačových programů

2. stupeň – 7. – 10. ročník

- **Číslo a početní operace**

Učivo

- sčítání a odčítání desítek do 100
- násobky čísla 10
- přičítání čísla jednociferného k dvoucifernému bez přechodu přes 10
- přičítání a odčítání ($50 + 2$, $56 - 2 \dots$)
- násobení číslem 2
- sčítání a odčítání dvou dvouciferných čísel bez přechodu přes 10 v oboru do 100 ($53 + 20$, $93 - 31$), písemně i z paměti
- násobení číslem 5
- obor přirozených čísel do 1000
- porovnávání čísel do 1000
- jednoduché slovní úlohy
- práce s kalkulátorem

Očekávané výstupy

- psaní, čtení a používání čísel v oboru do 100
- sčítání a odčítání písemně dvojciferných čísel do 100 bez přechodu přes 10 s použitím názoru
- orientace na číselné ose
- numerace do 1000
- psaní, čtení a používání čísel v oboru do 1000
- použití násobkové řady 2, 5, 10 s pomocí tabulky
- řešení praktických početních příkladů a jednoduchých slovních úloh
- vypočítání jednoduchých příkladů pomocí kalkulátoru

Zařazení průřezových témat

- OSV – vážíme a měříme sebe a spolužáky
- VDO – kupujeme dárky, věnujeme peníze na dobrou věc, prodáváme své výrobky na trzích v rámci školy
- MV – práce s počítačovými programy

• ***Závislosti, vztahy a práce s daty***

Učivo

- jednotky délky (1 mm, 1 cm, 1 m, 1 km)
- jednotky hmotnosti (1 g, 1 kg, 1 t, půl kilogramu, čtvrt kilogramu), vážení
- jednotky času (1 sekunda, 1 minuta, 1 hodina), určování času, orientace v čase, digitální zápis času
- jednotky objemu (1 l, půl litru, čtvrt litru, 1 hl)
- manipulace s penězi, počítání mincí a bankovek
- jednoduché tabulky

Očekávané výstupy

- znalost a užívání základních jednotek délky, hmotnosti, času, objemu
- zvládnutí početních úkonů s penězi
- orientace v čase, určení času s přesností na půl hodiny
- doplnění údajů v jednoduché tabulce

Zařazení průřezových témat

- OSV – časový rozvrh dne
- VDO – vyplňujeme jednoduchý dotazník o své osobě (datum narození, věk, výška,

váha, adresa, PSČ, telefon)

- EV – vzdálenost školy od místa bydliště, šířka řeky

- **Základy geometrie**

Učivo

- rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, trojúhelník, čtverec, obdélník

- práce s pravítkem a kružítkem

- prostorové útvary – krychle, koule, válec

Očekávané výstupy

- zacházení se základními rýsovacími pomůckami a potřebami

- používání základních geometrických pojmů

- znázornění a pojmenování základních rovinných útvarů

- rozeznávání přímky a úsečky, schopnost je narýsovat a označit

- měření a porovnání délky úsečky

- rozeznání a pojmenování základních geometrických těles

Zařazení průřezových témat

- EV – prostorové útvary v přírodě, hry se sněhem, stavění iglú, sněhuláka

- MV – práce s počítačovými programy

5.1.5 Informatika

Předmět **Informatika** je součástí vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie. V Učebním plánu je předmět zařazen pouze od 5. do 10. ročníku a je dotován 1 hodinou týdně. Ve 4., 6., 7., 8., 9. a 10. ročníku je předmět posílen o 1 hodinu týdně z disponibilní časové dotace. Žáci v předmětu získají základy pro práci s počítačem, osvojí si obsluhu počítače na základní úrovni. Získané dovednosti jim pak usnadní způsob komunikace v praktickém životě. V rámci předmětu **Informatika** žáci využívají výukové programy, které prakticky přesahují do většiny ostatních předmětů.

1. stupeň – 2. období – 5. – 6. ročník

Učivo

- seznámení se s počítačem – monitor, klávesnice, myš
- základy obsluhy počítače – zapnutí, spuštění programu, orientace na klávesnici
- seznámení se s vlastními programy a k čemu slouží (programy herní, výukové, zábavné ...)
- zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s využíváním počítače

Očekávané výstupy

- zvládnutí základní obsluhy počítače – zapnutí, vypnutí, práce s myší
- schopnost pracovat s vybranými výukovými a zábavnými programy podle pokynu
- psaní známých písmen na klávesnici
- dodržování pravidel bezpečné práce s výpočetní technikou

Zařazení průřezových témat

- MV – práce s médiem „počítač“ – využití k prohlížení obrázků, sledování pořadů

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- výukové a herní programy
- základní funkce textového a grafického editoru, příp. symboly alternativní komunikace na počítači, použití tiskárny, příp. dalších přídavných zařízení počítače
- internet – možnosti vyhledávání informací
- základní způsoby elektronické komunikace – mobilní telefon, e-mail

Očekávané výstupy

- psaní jednoduchých slov, krátkých vět, příp. práce se základními symboly alternat. komunikace
- práce s vybranými jednoduchými výukovými a herními programy
- vyhledávání informací na internetu podle pokynů
- dodržování pravidel bezpečné práce s výpočetní technikou
- schopnost používat mobilní telefon – přijetí hovoru, příp. zprávy SMS

Zařazení průřezových témat

- OSV – sociální kontakty a komunikace prostřednictvím počítače
- VDO – obezřetnost při zadávání osobních údajů na síti
- MV – práce s médii – počítač, notebook, mobilní telefon
- EV – šetrnost k životnímu prostředí – neplýtváme papírem, elektrickou energií, recyklace vybitých baterií, použitých tonerů atd.

5.1.6 Věcné učení

Předmět **Věcné učení** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Žáci by zde měli získat dovednosti, jak se co nejsamostatněji orientovat v okolním prostředí a jak si počínat při řešení různých životních situací. Obsah vzdělávacího předmětu je členěn do pěti tematických okruhů.

Vyučovací předmět je v Učebním plánu zařazen pouze na prvním stupni. V 1. – 4. ročníku je dotován třemi hodinami týdně a v 5. a 6. ročníků dvěma hodinami týdně. **Věcné učení** souvisí s výukou čtení, psaní, řečové výchovy i matematiky, a proto je možné jednotlivé tematické celky vzájemně propojovat i s ostatními vyučovacími předměty.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

• *Místo, kde žijeme*

Učivo

- poznávání a pojmenování předmětů a činností ve třídě a ve škole
- vyjmenovávání školních pomůcek, vybavení třídy
- bezpečná cesta do školy
- domov a jeho okolí
- orientace v okolí bydliště, adresa bydliště
- naše obec a okolní krajina

Očekávané výstupy

- znalost názvu své obce a adresy svého bydliště
- schopnost orientovat se v okolí svého bydliště, v budově školy a jejím okolí
- schopnost poznávat předměty ze svého nejbližšího okolí – domov, škola, třída
- základní pravidla bezpečnosti při cestě do školy

Zařazení průřezových témat

- VDO – vytváření kladného vztahu k místu, kde žijeme
- OSV – nakupujeme v místním obchodě

• *Lidé kolem nás*

Učivo

- rodina – jméno a příjmení žáka, rodiče a sourozenci
- nejbližší příbuzní, které žák zná (babička, děda, strýc, teta ...)
- jména a příjmení členů rodiny, jejich role, příbuzenské vztahy
- stáří členů rodiny (starý x mladý, starší x mladší)
- osobní bezpečí, chování v rizikovém prostředí
- základní návyky společenského chování (ve škole, doma, na veřejnosti)
- jména a příjmení spolužáků a učitelů

Očekávané výstupy

- známe svou rodinu a rodinné příslušníky
- rozlišujeme jejich stáří (starý x mladý, starší x mladší)
- chápeme blízké příbuzenské vztahy
- známe jména spolužáků a učitelů
- víme, jak se chovat při setkání s neznámými lidmi
- základy společenského chování – pozdrav, prosba, poděkování

- poznávání a pojmenovávání různých lidských činností

Zařazení průřezových témat

- OSV, VDO – průřezová témata prolínají celým tematickým okruhem

- ***Lidé a čas***

Učivo

- orientace v čase, určování času (den v týdnu, roční období)
- rozvržení denních činností (rozvrh práce)
- kalendář

Očekávané výstupy

- jednoduchá orientace v čase (ráno, poledne, večer)
- znát rozvržení svých denních činností
- znát dny v týdnu
- rozlišování ročních období podle charakteristických znaků

Zařazení průřezových témat

- VDO – každodenní povinnosti
- EV – pozorování změn v přírodě, pozorování změn počasí

- ***Rozmanitost přírody***

Učivo

- příroda v ročních obdobích, znaky ročních období
- práce na zahradě a na poli
- chování člověka v přírodě
- domácí a hospodářská zvířata - mláďata

Očekávané výstupy

- schopnost popsat viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- schopnost poznat nejběžnější druhy domácích zvířat
- schopnost poznat nejběžnější druhy ovoce a zeleniny
- schopnost popsat počasí podle obrázků
- znát základní zásady pobytu v přírodě

Zařazení průřezových témat

- EV – pozorování počasí (zaznamenáváme změny)
- OSV – rozvoj kladného vztahu k životu kolem nás, staráme se o zvířata, o květiny ve třídě

- ***Člověk a zdraví***

Učivo

- osobní hygiena, základy sebeobsluhy
- vnímání a pojmenovávání jednotlivých částí těla
- oblékáme se podle ročního období a teploty
- zdravá výživa – co je a co není zdravé
- zdraví a nemoc – bolení hlavy, bolení v krku, teplota, léky

- ochrana před sluncem a mrazem

Očekávané výstupy

- dodržování zásad osobní hygieny, zvládnání základní sebeobsluhy
- schopnost pojmenovat hlavní části lidského těla
- dokážeme upozornit na své zdravotní potíže
- známe zásady bezpečného chování při práci a při hrách

Zařazení průřezových témat

- OSV – kladné hodnocení upraveného zevnějšku
- VDO – „šaty dělají člověka“

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

• ***Místo, kde žijeme***

Učivo

- škola, prostředí školy, život ve škole a jejím okolí
- cesta do školy, základy dopravní výchovy
- význačná místa a instituce v obci a jejím okolí, kulturní a historické zajímavosti
- charakteristické znaky krajiny v oblasti, regionální zvláštnosti

Očekávané výstupy

- popis cesty do školy podle otázek
- znalost nejbližších důležitých míst v okolí školy a bydliště
- schopnost sdělit poznatky a zážitky z výletů a vlastních cest
- dodržování zásad bezpečnosti při pohybu a hrách v okolí školy a bydliště

Zařazení průřezových témat

- VDO – vytváření kladného vztahu ke škole
- EV – fotografie, filmy a dokumenty o místě, v němž žijeme

• ***Lidé kolem nás***

Učivo

- datum a místo narození žáka, adresa bydliště
- vztahy mezi členy rodiny - chování k rodičům, sourozencům, příbuzným
- mezilidské vztahy
- základní pravidla společenského chování
- osobní bezpečí, protiprávní jednání a jeho postih (krádež, šikana, zneužívání, týrání ...)
- chování v krizových situacích (požár, poplach, dopravní nehoda ...), důležitá telefonní čísla
- pracovní činnosti

Očekávané výstupy

- dodržování pravidel pro soužití v rodině, ve škole, mezi kamarády
- tolerance k odlišnostem spolužáků
- znalost a pojmenování nejběžnějších pracovních činností
- schopnost rozpoznat ve svém okolí nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých
- vědět, kde hledat pomoc v případě ohrožení vlastní osoby
- schopnost reagovat na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Zařazení průřezových témat

- OSV, VDO – průřezová témata prolínají celým tematickým okruhem

- ***Lidé a čas***

Učivo

- orientace v čase, určování času (hodiny, měsíce v roce)
- charakteristické znaky ročních období
- naše země v dávných dobách
- současnost a minulost v našem životě (jak se žilo dřív, jak se žije dnes)
- významné historické objekty v regionu, regionální pověsti
- tradiční lidové svátky

Očekávané výstupy

- schopnost poznat, kolik je hodin (celé hodiny)
- schopnost rozlišit děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (včera, dnes, zítra)
- znalost ročních období a měsíců
- schopnost rozpoznat rozdíl podle obrázků (současný způsob života x způsob života v minulosti)
- seznámení se s významnými událostmi a pověstmi, které se vztahují k regionu

Zařazení průřezových témat

- VDO – každodenní povinnosti (rozdíl dnes x v minulosti)
- OSV – dochvilnost, spolehlivost v čase (chodíme včas, začínáme přesně ...)
- EV – tradiční svátky spojené s ročními obdobími
- MV – pohádky a filmy z historie (jak se dřív žilo)

- ***Rozmanitost přírody***

Učivo

- květiny, stromy a keře (ovocné, listnaté, jehličnaté, okrasné)
- rozdíl ročních období – práce na zahradě a v sadu (květiny, ovoce, zelenina)
- chování živočichů (péče o zvířata a ptáky)
- chov domácích a zemědělských zvířat a jejich užitek
- ochrana přírody, péče o životní prostředí
- volně žijící zvířata (zajíc, ježek, srnka, myš ...)
- ptáci a hmyz (kos, vlaštovka, motýl, včela, moucha ...)
- plazi (zmije, užovka ...)
- ryby (kapr, pstruh ...)

Očekávané výstupy

- schopnost rozpoznat nejběžnější květiny
- schopnost poznat rozdíl mezi stromy a keři
- znalost nejběžnějších volně žijících zvířat
- schopnost rozlišit listnaté a jehličnaté stromy
- znalost základních pravidel ochrany přírody a životního prostředí

Zařazení průřezových témat

- MV – sledujeme předpověď počasí v televizi

- EV – vycházky do přírody, konkrétní ukázky, jak se starat o přírodu (sypání zrní ptáčkům), ochrana přírody a životního prostředí (nevyhazujeme odpadky v přírodě)

- **Člověk a zdraví**

- Učivo**

- prohlubování poznatků o lidském těle, části lidského těla
- naše smysly a jejich ochrana
- péče o zdraví – zdravá výživa, pitný režim, denní režim
- nemoc – chování v době nemoci, pojmy lékař, nemocnice, zdravotní sestra, lékárna
- péče o zuby, vlasy, nehty
- ochrana sebe a svého těla před obtěžováním a zneužíváním
- preventivní chování a osobní bezpečí (nebezpečné látky, silniční provoz, mimořádné události)

- Očekávané výstupy**

- schopnost uplatňovat hygienické návyky, sebeobsluhu a zásady zdravé výživy
- schopnost sdělit své zdravotní obtíže, vědět, kde hledat pomoc
- zvládnutí ošetření drobného poranění
- uplatnění základních pravidel silničního provozu pro chodce

- Zařazení průřezových témat**

- OSV – ohleduplnost k nemocným, pomáháme nemocným členům rodiny a kamarádům
- VDO – známe svá práva, tělo je především naše - nebojíme se dát najevo svou nelibost
- MV – výukové pořady o bezpečnosti silničního provozu

5.1.7 Vlastivěda

Předmět **Vlastivěda** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost, která navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Poskytuje žákům základní poznatky o vývoji lidstva a vlastního národa, seznamuje je s nejvýznamnějšími osobnostmi a historickými událostmi, které ovlivnily život v minulosti a jsou významné i dnes. Žáci získávají základní informace o podstatě a fungování společnosti, právech a povinnostech člověka.

Vyučovací předmět je v Učebním plánu zařazen pouze na druhém stupni a je dotován dvěma hodinami týdně.

2. stupeň – 7. – 10. ročník

• ***Historie našeho národa***

Učivo

- pravěk, život v pravěku
- významné osobnosti a události našich dějin
- naše vlast – slavíme státní svátky

Očekávané výstupy

- představa o rozdílech způsobu života pravěkých a současných lidí
- základní poznatky z období počátku českého státu
- seznámení s význačnými osobnostmi a historickými událostmi našich dějin

Zařazení průřezových témat

- VDO – vlastenectví – uvědomujeme si bohatost historie našeho národa (české pověsti)
- EV – krása přírody našeho regionu, historické stavby v obci a okolí (návštěva hradu Vrškamýk)

• ***Člověk ve společnosti***

Učivo

- rodina a škola - funkce a struktura rodiny
- mezilidské vztahy ve společnosti – komunikace, úcta k člověku, rovnoprávné postavení všech
- základní pravidla společenského chování

Očekávané výstupy

- známe základní informace o otázkách rodinného života
- rozlišení postavení a rolí rodinných příslušníků
- schopnost respektovat pravidla společenského soužití, rozlišení projevů nepřiměřeného chování
- známe hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi
- ohleduplnost (ke starým a nemocným)

Zařazení průřezových témat

- VDO – práva a povinnosti žáků, vztahy ve škole

- ***Poznatky o společnosti***

Učivo

- státní symboly – česká hymna, znak a vlajka, hlavní město
- prezident republiky, politické strany, vláda, parlament
- postavení České republiky v rámci EU
- člověk a právo – práva a povinnosti občana, policie a soudy
- základní lidská práva, práva dítěte a jejich ochrana, týrané dítě, zneužívané dítě, šikana, diskriminace ...)

Očekávané výstupy

- známe symboly našeho státu a jeho hlavní představitele
- znalost základních práv
- uvědomění si rizik a důsledků protiprávních jednání
- práva občanů ČR

Zařazení průřezových témat

- VDO – průřezové téma prolíná celou oblastí předmětu
- MV – sledujeme v televizi slavnostní okamžiky (novoroční projev prezidenta, předávání státních vyznamenání), volby

- ***Péče o občana***

Učivo

- školství v ČR – význam vzdělání, příprava pro profesní uplatnění
- pracovní uplatnění, rekvalifikace, odměna za práci
- peníze a jejich funkce – hospodaření s penězi
- zdravotní a sociální péče – orgány a instituce zdravotní péče, pomáhající organizace
- člověk a volný čas – volnočasové aktivity x nevhodné využívání volného času

Očekávané výstupy

- schopnost vyřídit své osobní záležitosti, v případě potřeby požádat o radu
- schopnost rozeznat nebezpečné a rizikové situace
- povědomí o možnostech sociální péče pro potřebné občany a využívání služeb pomáhajících organizací v případě potřeby

Zařazení průřezových témat

- OSV – zapojení se do volnočasových aktivit (kroužky, kultura, sport ...)
- VDO – návštěva obecního úřadu

5.1.8 Přírodověda

Předmět **Přírodověda** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda, která navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Výuka předmětu umožňuje žákům porozumět procesům probíhajícím v přírodě, vzájemným souvislostem a vztahům mezi nimi a poznávat přírodní podmínky ve svém nejbližším okolí a na území ČR. Žáci se seznamují s vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a učí se využívat získané základní přírodovědné znalosti k ochraně přírody.

Vyučovací předmět je vyučován pouze na druhém stupni a je dotován třemi hodinami týdně.

2. stupeň – 7. – 10. ročník

• ***Základní poznatky z fyziky***

Učivo

- základní fyzikální vlastnosti látek
- pohyb a klid těles
- jednoduché stroje a jejich užití v praxi
- druhy energie
- elektrické spotřebiče, dodržování pravidel bezpečné práce s elektrickými přístroji
- přeměny skupenství (tání, tuhnutí ...)
- zdroje zvuku (ozvěna, hudební nástroje, škodlivost nadměrného hluku ...)
- zdroje světla (využití zrcadel, optických přístrojů ...)
- pohyby planety Země a ostatních vesmírných těles, měsíční fáze

Očekávané výstupy

- schopnost poznat, zda je těleso v klidu či pohybu vůči jinému tělesu
- schopnost rozeznat zdroje tepla, zvuku a světla
- rozpoznání jednotlivých skupenství (kapalné, plynné, tuhé)
- znalost zásad bezpečnosti při práci s elektrickými přístroji
- informace o zdrojích elektrického proudu
- vědomosti o pohybu planety Země a jeho důsledcích (den x noc, změna ročních období)

Zařazení průřezových témat

- MV – využití televizních programů, příp. návštěva Planetária
- EV – škodlivost nadměrného hluku, poškozování životního prostředí při výrobě elektrické energie

• ***Základní poznatky z chemie***

Učivo

- vlastnosti látek – hustota a rozpustnost
- nebezpečné látky a přípravky, značení a užívání běžných chemikálií a zásady bezpečné práce s nimi
- vliv teploty a míchání na rychlost rozpouštění pevné látky
- voda – voda v přírodě, pitná a užitková voda, odpadní vody, čistota vody
- vzduch – kyslík jako jedna z důležitých složek vzduchu, čistota ovzduší, smog
- paliva – ropa, uhlí, dřevo, zemní plyn – příklady využití
- stavební pojiva – cement, vápno, sádra – užití v praxi, bezpečnost při práci
- plasty – použití a likvidace
- označování a symboly nebezpečných látek

- hořlaviny – zásady zacházení
- první pomoc při popálení a poleptání
- bílkoviny, tuky, sacharidy, vitamíny a jejich zdroje, vliv na zdraví člověka
- léčiva a návykové látky

Očekávané výstupy

- schopnost rozlišit základní vlastnosti látek (rozpuštěné x nerozpuštěné)
- schopnost rozlišovat druhy vody (pitná, užitková, odpadní)
- povědomí o existenci kyslíku jako složce vzduchu a jeho nezbytnosti pro život rostlin zvířat a člověka
- rozpoznání různých chemických výrobků podle etikety a jejich využívání v praxi
- základní vědomosti o léčivech a návykových látkách
- seznámení se se stavebními pojivy a jejich využitím v praxi

Zařazení průřezových témat

- EV – návštěva čistírny odpadních vod, ochrana vodních zdrojů
- VDO – mimořádné události, úniky nebezpečných látek, havárie chemických provozů a jejich dopad na fungování společnosti

• **Základní poznatky z přírodopisu**

Učivo

- stavba, tvar a funkce rostlin, význam jednotlivých částí vyšších rostlin (kořen, stonek, list, květ, semeno, plod)
- poznávání běžných druhů a vybraných zástupců rostlin
- význam rostlin a jejich ochrana, využití hospodářsky významných rostlin, chráněné rostliny, léčivé rostliny, plody jedovatých rostlin
- houby jedlé x jedovaté, zásady sběru, konzumace, nebezpečí otravy houbami
- významní zástupci vybraných skupin živočichů podle životního prostředí (voda, vzduch, země)
- rozšíření, význam a ochrana živočichů, hospodářsky významné druhy, kriticky ohrožené druhy, ochrana přírody a životního prostředí
- stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla
- základy sexuální výchovy – změna v období dospívání, vztah mezi chlapcem a dívkou
- láska, sexuální vztah, vznik nového života

Očekávané výstupy

- získání základních vědomostí o dění v přírodě během ročních období
- vědomosti, jak pečovat o rostliny a zvířata
- schopnost poznat naše nejběžnější jedlé a jedovaté houby
- znalost významu hospodářských rostlin
- znalost vybraných druhů rostlin a živočichů
- znalost významu lesů jako společenství rostlin, hub a zvířat
- znalost jednotlivých částí lidského těla a znalost základních životních funkcí
- dodržování zásad ochrany přírody

Zařazení průřezových témat

- OSV – význam spolupráce v přírodních společenstvích
- MV – přírodovědné pořady

- EV – praktické poznávání přírody

- **Základní poznatky ze zeměpisu**

Učivo

- orientace na zeměpisné mapě podle barev, světadíly, moře, oceány
- orientace na politické mapě – hranice, státy Evropské unie
- mapa České republiky – zeměpisná poloha, členitost, kraje, města, doprava
- místní region – přírodní zajímavosti, zeměpisná poloha

Očekávané výstupy

- schopnost orientovat se na mapě podle barev (rozlišení vodstva, horstva a nížin)
- schopnost základní orientace na mapě (Česká republika, region, město)
- znalost způsobu dopravy v regionu, na území České republiky, do zahraničí
- znalost přírodních a kulturních zajímavostí svého regionu

Zařazení průřezových témat

- OSV – uvědomujeme si příslušnost k regionu
- VDO – naše republika je součástí Evropské unie
- MV – zeměpisné dokumenty v televizi o ostatních státech Evropské unie

5.1.9 Hudební výchova

Předmět **Hudební výchova** je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura a je dotován dvěma hodinami týdně v 1. a 2. ročníku a od 3. do 10. ročníku jednou hodinou týdně. Vytváří u žáků kladný vztah k hudbě, podporuje schopnosti hudbu emocionálně prožít. Rytmická cvičení pozitivně ovlivňují i rozvoj řeči žáků.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

Učivo

- správné držení těla při dýchání a pravidelné dýchání
- vokální a instrumentální činnosti – zpěv lidových a umělých písní přiměřeného rozsahu, rytmus a pohyb, hra na tělo, hra na jednoduché nástroje (Orff)
- poslechové činnosti – posloucháme melodie a skladby určené dětem, rozpoznáváme zvuk hudebních nástrojů, rozlišování hudebních a nehudebních zvuků
- hudebně pohybové činnosti – pochod podle hudebního doprovodu, pohybové hry s říkadly a dětskými popěvkami a hudebně relaxační techniky

Očekávané výstupy

- schopnost zpívat jednoduché písně
- schopnost užívat při hudebních aktivitách různé hudební nástroje přiměřeně individuálním schopnostem
- schopnost rozlišovat, vnímat a napodobovat různé nehudební i hudební zvuky
- schopnost soustředit se na poslech jednoduché známé písně či skladby
- správné hospodaření s dechem a snaha srozumitelně vyslovovat
- schopnost reagovat pohybem na hudbu

Zařazení průřezových témat

- OSV – návštěva besídky školy
- MV – využití médií k poslechu hudby v rámci hodin hudební výchovy
- EV – zvuky v přírodě (napodobování a rozlišování zvuků zvířat, zpěv ptáků)

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

Učivo

- pravidelné dýchání, správné držení těla při dýchání
- zřetelná výslovnost písní a říkadel
- vokální a instrumentální činnosti – pochopení a interpretace rytmu (vytleskávání, rytmická cvičení s využitím Orffova instrumentáře, příp. dalších předmětů)
- zpěv lidových a umělých písní přiměřeného rozsahu s použitím doprovodu různých hudebních nástrojů
- poslechové činnosti – rozlišování výšky, síly a délky tónu, rozlišování zvuků hudebních nástrojů, rozlišování tempa (rychlá x pomalá skladba)
- hudebně pohybové činnosti – pohybový projev podle hudby (improvizace), rytmické taneční prvky
- poslech hudby, hudebně relaxační techniky

Očekávané výstupy

- schopnost zazpívat píseň přiměřenou hlasovému rozsahu žáka
- rozlišování hudebních a nehudebních zvuků, mluveného a zpívaného hlasu, rozeznávání tónů (krátké x dlouhé, vyšší x nižší)

- schopnost správně hospodárně a pravidelně dýchat při zpěvu i při rytmizaci říkadel
- schopnost soustředit se na poslech jednoduchých skladeb
- schopnost poznat vybrané rytmické hudební nástroje a užívat je při hudebních aktivitách
- propojování vlastního pohybu s hudbou, zvládnání jednoduchých tanečních her

Zařazení průřezových témat

- OSV – návštěva, příp. vlastní vystoupení na besídce školy
- VDO – poslech hymny České republiky
- MV – využití médií k poslechu hudby v rámci hodin hudební výchovy, hudební nástroje v televizi
- EV – zvuky na ulici a v přírodě

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- upevňování správných pěveckých návyků – zřetelná výslovnost, správné dýchání, nácvik lidových a umělých písní
- rytmická cvičení a rytmizace říkadel, hudební doprovody, hra na tělo, nástroje Orffova instrumentáře
- seznámení se s hudebními pojmy (nota, notová osnova, hudební klíč)
- rozpoznávání zvuků vybraných hudebních nástrojů
- poslech písní a skladeb různých hudebních žánrů (seznámení se s významnými hudebními skladateli)
- improvizovaný pohyb podle hudby, hudebně pohybové hry
- základní taneční kroky jednoduchých tanců
- relaxační techniky, muzikoterapie

Očekávané výstupy

- využívání pěveckých návyků – podle individuálních schopností a dovedností zvládnání správného dýchání a výslovnosti při zpěvu i mluveném projevu
- interpretace vybraných a vzhledem k individuální úrovni zvládnutelných lidových a umělých písní
- schopnost doprovázet podle svých schopností a dovedností písně na rytmické hudební nástroje
- schopnost soustředit se na poslech skladeb různých hudebních žánrů
- zvládnání základních kroků jednoduchých tanců

Zařazení průřezových témat

- VDO – poslech a zpěv hymny České republiky
- MV – poslech hudby v rádiu, sledování hudebních pořadů v televizi
- OSV – návštěva koncertu – jak se chováme, slavnostní oblečení
- EV – hudebně instrumentální skladby připomínající zvuky zvířat

5.1.10 Výtvarná výchova

Předmět **Výtvarná výchova** je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura a je dotován dvěma hodinami týdně v 1. až 4. ročníku a od 5. do 10. ročníku jednou hodinou týdně. Pomáhá k všestrannému prohlubování senzibility žáků, prostřednictvím tvůrčích činností výtvarného jazyka se rozvíjí smyslové vnímání, estetické cítění, tvořivost, schopnost vyjadřovat emoce, představy, pocity a zkušenosti. Výtvarná výchova také pomáhá uplatňovat neverbální komunikaci a zlepšuje jemnou motoriku.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

Učivo

- rozvíjení grafomotoriky
- práce s papírem – mačkání papíru, trhání papíru, vytrhávání předkreslených tvarů, skládání papíru, lepení, mozaika
- modelování – písek, plastelína, modurit – hnětení, stlačování, vyvalování tvarů prsty a dlaněmi
- vytváření tvarů a snadných předmětů z různých materiálů (kulička, had, ovoce)
- vymalovávání – omalovánky
- kresba – pastelkami, křídami, voskovkami, kresba tvarově nenáročných předmětů
- malba – barevné skvrny, pokrývání celé plochy barvou, práce s vodovými, temperovými, prstovými barvami
- prezentace výsledků vlastních tvůrčích činností ve třídě a ve škole
- netradiční výtvarné techniky

Očekávané výstupy

- zvládnání nejzákladnějších dovedností pro vlastní tvorbu
- rozpoznávání, pojmenovávání a porovnávání barev, tvarů a objektů na příkladech z běžného života a ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních
- uplatňování vlastních zkušeností, prožitků a fantazie při tvůrčích činnostech

Zařazení průřezových témat

- EV – využívání odpadového materiálu při výtvarných činnostech (staré noviny, popsané papíry)
- OSV – význam a ocenění vlastní tvorby jako aktivity vhodná pro volný čas
- MV – sledování animovaných pohádek
- VDO – zdobíme společně školu (okna, nástěnky)

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

Učivo

- práce s papírem – stříhání, vystřihování bez předkreslené linie, s předkreslenou linií, skládání, lepení, polepování předmětů papírem
- práce s krabičkami
- modelování složitějších předmětů (pletení vánočky, zvířátka)
- vykrajování tvarů pomocí formiček, dřívka, špachtlí
- kresba – kreslení předmětů vycházejících z kruhu (míč, sněhulák), čtverce (utěrka, kapesník), obdélníku (ručník, okno), kresba lidské postavy, schematické kreslení zvířat, kresba vycházející z barevných skvrn (květina), čar a vlnovek (voda)
- malba – vodové, temperové, prstové barvy, ladění barev, rozlišování barevných odstínů, střídání jedno a vícebarevných prvků, kombinace s jinými technikami (koláž)

Očekávané výstupy

- uplatňování základních dovedností pro vlastní tvorbu
- rozlišování, porovnávání, třídění a pojmenovávání linií, barev, tvarů, objektů a jejich uplatňování při vlastní tvorbě
- schopnost při tvorbě vycházet ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie
- schopnost vyjádřit vlastní pocity tvůrčí činností

Zařazení průřezových témat

- EV – využívání přírodních materiálu při výtvarných činnostech
- OSV – kreslíme sami sebe, své nejbližší a své kamarády
- MV – sledování klasických animovaných pohádek (J. Lada, A. Born, Z. Müller)
- VDO – pomáháme si při práci

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- práce s papírem – rozlišování různých druhů papírů (i pouze podle hmatu), obkreslování, vystřihování ozdobných předmětů z papíru (dečky, záložky)
- prostorové figurky
- spontánní kresba a malba s náměty ze života
- využívání různorodých výtvarných potřeb (vodové barvy, temperové barvy, prstové barvy, pastelové barvy, křídly ...)
- prostředky a postupy pro vyjádření vjemů, pocitů, nálad, představ a zkušeností (kresba, malba, grafika, umístění objektů v prostoru a na ploše)
- rozlišování a hodnocení výsledků tvorby vlastní a tvorby ostatních
- prezentace výsledků vlastní činnosti (v rámci třídy a školy)
- rozlišování a hodnocení běžné a umělecké produkce (malba, kresba, objekty, fotografie, animovaný film ...)
- ukázky ilustrací J. Trnky, J. Lady, J. Čapka ...
- balení předmětů do papíru (balení dárků, balíčků)
- modelování náročnější tvarů, využívání různých pomůcek pro modelování

Očekávané výstupy

- schopnost uplatňovat základní dovednosti při tvorbě
- schopnost uplatňovat linie, barvy, tvary a objekty na ploše a v prostoru
- schopnost vycházet při tvorbě ze svých vlastních zkušeností a představ
- schopnost zvolit pro svoji tvorbu nejvhodnější prostředky a postupy

Zařazení průřezových témat

- MV – sledování animovaných pořadů
- OSV – návštěva výstavy uměleckých děl, prodej vlastních výrobků na trzích školy
- VDO – balíme dárky pro své blízké a kamarády
- EV – používání odpadových materiálů a přírodnin k vlastní tvorbě

5.1.11 Výchova ke zdraví

Předmět **Výchova ke zdraví** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Je vyučován pouze na druhém stupni v 9. a 10. ročníku a je dotován 1 hodinou týdně. Předmět poskytuje žákům základní informace o člověku v souvislosti s preventivní ochranou zdraví a vede ke zdravému způsobu života. Žáci si upevňují hygienické, správné stravovací a pracovní návyky, učí se vyhýbat se nebezpečným situacím a ohrožením, odmítat škodlivé látky a předcházet úrazům. Velký důraz je také kladen na duševní hygienu (vytváříme ve škole dobrou náladu, neúspěchy v jedné oblasti kompenzujeme úspěchy v oblasti jiné, zvládáme i nepohodlné situace), sociální a komunikační dovednosti a v neposlední řadě také na užší vztahy mezi lidmi (přátelství, kamarádství, láska, partnerské vztahy, vztahy v rámci rodiny, školy, vrstevnické skupiny).

2. stupeň – 9. – 10. ročník

Učivo

- nejdůležitější části lidského těla a jejich funkce – dýchání, srdeční činnost, zažívání, vyměšování
- správná životospráva – pohyb, odpočinek, spánek, otužování
- zásady správné výživy, vyvážená strava s dostatkem ovoce a zeleniny
- škodlivost přejídání a dalších poruch příjmu potravy
- škodlivost konzumace alkoholických nápojů, kouření, užívání návykových látek
- hygiena jednotlivých částí těla, hygiena v období dospívání
- tělesné změny – dětství, puberta, dospívání
- základy sexuální výchovy – rozdíly mezi chlapcem a dívkou, pohlavní orgány, antikoncepce
- vztahy mezi chlapcem a dívkou, přátelství, láska, sexuální vztahy, vznik nového života
- ochrana před chorobami a úrazy, chování v situacích úrazu, během nemoci, návštěva lékaře, zdravotnického zařízení, lékárny
- upozornění na nebezpečí individuálního násilí, zneužívání, šikany, sexuálního násilí a jiných projevů násilí
- ochrana člověka za mimořádných událostí (na koho se obrátit v případě nebezpečí, důležitá telefonní čísla)

Očekávané výstupy

- pochopení základních životních potřeb (čistý vzduch, pitný režim, vyvážená strava)
- dodržování zásad zdravého způsobu života (správná životospráva, stravovací návyky, zdravá výživa ...)
- pochopení důležitosti sociálního kontaktu s lidmi blízkými, komunikace s cizími lidmi
- uplatňování osvojených sociálních dovedností při kontaktu s lidmi
- rozeznání a upozornění na protiprávní jednání (krádež, zneužívání, násilí ...)
- odmítavý postoj ke všem formám brutality a násilí
- schopnost popsat své zdravotní problémy a potíže (bolest, zranění)
- znalost a schopnost použití důležitých telefonních čísel v případě potřeby

Zařazení průřezových témat

- MV – výchovné filmy s tématem sexuální výchovy
- OSV – budujeme si kladný vztah ke svému tělu, ať už je jakékoli
- VDO – sociální hry a scénky (ochrana před násilím, pomoc kamarádovi v nouzi atd.)
- EV – člověk jako součást přírody

5.1.12 Tělesná výchova

Předmět **Tělesná výchova** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a je po celou dobu školní docházky dotován třemi hodinami týdně. Hodinová dotace je navýšena z disponibilní časové dotace jednou hodinou týdně v 1., 2., 3., 4., 9. a 10. ročníku a dvěma hodinami týdně v 5., 6., 7. a 8. ročníku.

Předmět umožňuje žákům využívat vlastní pohybové schopnosti (od spontánního pohybu k řízené pohybové aktivitě a vlastní pohybové seberealizaci). V tomto předmětu se zároveň eliminují nedostatky v diferenciaci a koordinaci pohybů. Do předmětu Tělesná výchova je zahrnuta také Zdravotní tělesná výchova (ZdrTV), která umožňuje v hodinách TV korigovat zdravotní oslabení jednotlivých žáků. Korektivní a speciální vyrovnávací cvičení předmětu ZdrTV mohou být preventivně zařazována a využívána u všech žáků.

Další formou zařazení ZdrTV je možnost žákům s trvale nebo přechodně změněným zdravotním stavem (III. zdravotní skupina) nabídnout předmět Zdravotní tělesná výchova jako alternativní formu tělesné výchovy, jejímž cílem je odstranění nebo zmírnění zdravotního oslabení žáků. Do ZdrTV jsou žáci zařazení na základě doporučení lékaře.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

Učivo

- příprava organismu před pohybovou činností
- přizpůsobení režimu, délky a intenzity pohybu, uklidnění po zátěži
- spontánní pohybové činnosti a hry, pohybové hry s různým zaměřením a využitím tradičního i netradičního náčiní a bez náčiní, motivační, tvořivé a napodobivé hry, protahovací cvičení
- rytmická a kondiční cvičení, vyjádření rytmu pohybem, sladění jednoduchého pohybu s hudbou, jednoduché tanečky
- hry s náčiním
- pravidla zjednodušených pohybových činností a her
- zdravotně zaměřené činnosti – správné držení těla, průpravná, koordinační, kompenzační, relaxační, psychomotorická a jiná zdravotně zaměřená cvičení
- pobyt v přírodě, procházky, pobyt v zimní přírodě – hry na sněhu
- hygiena při TV, hygiena cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obuv
- bezpečnost při pohybových činnostech v různém prostředí
- pohybový režim při konkrétním zdravotním oslabení, dechová cvičení, vnímání pocitů při cvičení (ZdrTV)
- speciální cvičení při konkrétním oslabení dle doporučení lékaře nebo rehabilitačního pracovníka (ZdrTV)
- pohybové činnosti v návaznosti na obsah tělesné výchovy s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení (ZdrTV)

Očekávané výstupy

- kladný postoj k pohybovým aktivitám
- zvládnutí přípravy na pohybovou činnost podle pokynů
- reakce na základní pokyny a povely k činnosti
- mít osvojeny základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- dodržování základních zásad bezpečnosti při pohybových činnostech a základních hygienických návyků při pohybových aktivitách
- správné držení těla v různých polohách a při pracovních činnostech (ZdrTV)

- schopnost zaujmout základní cvičební polohy (ZdrTV)
- zvládání jednoduchých speciálních cvičení souvisejících s vlastním oslabením (ZdrTV)

Zařazení průřezových témat

- VDO – fandíme našim spolužákům při sportovních činnostech
- OSV – radost z pohybu
- EV – vycházky a pohyb v přírodě

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

Učivo

- příprava organismu před pohybovou činností, uklidnění po zátěži
- základy gymnastiky, průpravná cvičení, cvičení s náčiním a na vybraném nářadí
- základy atletiky, průpravné atletické činnosti, varianty chůze, běhy na krátké vzdálenosti, motivovaný
 - vytrvalostní běh (podle schopností žáků), skok do dálky, hod míčkem
- základy sportovních her, průpravné hry, základní manipulace s míčem či jiným herním náčiním
- cvičení při hudbě, tancování
- turistika a pobyt v přírodě, chování v přírodě, chůze v terénu
- pobyt v zimní přírodě – základní techniky pohybu a jízdy na saních a bobech, bezpečnost při pohybových činnostech na sněhu
- organizace a komunikace při TV (smluvené povely a signály)
- pohybový režim při konkrétním zdravotním oslabení, dechová cvičení, vnímání pocitů při cvičení (ZdrTV)
- speciální cvičení při konkrétním oslabení dle doporučení lékaře nebo rehabilitačního pracovníka (ZdrTV)
- pohybové činnosti v návaznosti na obsah tělesné výchovy s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení (ZdrTV)

Očekávané výstupy

- zlepšení tělesné zdatnosti, pohybového projevu a správné držení těla
- schopnost uplatňovat korektivní cvičení související s vlastním zdravotním oslabením
- rozvoj základních pohybových dovedností podle svých pohybových možností a schopností
- znalost základních termínů tělocvičné terminologie a schopnost reagovat na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti
- zvládání základní přípravy organismu před pohybovou činností a uklidnění organismu po ukončení činnosti
- využívání osvojených pohybových dovedností při hrách a soutěžích
- uplatňování základních hygienických a bezpečnostních zásad pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné pohybové činnosti
- zvládání základních technik speciálních cvičení, korekce technik cvičení podle pokynů učitele (ZdrTV)

Zařazení průřezových témat

- VDO – fandíme našemu týmu při sportovním utkání
- EV – vycházky do přírody, aktivity v přírodě

2. stupeň – 7. – 10. ročník

Učivo

- význam pohybu pro zdraví, pohybový režim, pohybové aktivity
- komunikace v TV, smluvené povely a gesta, základy terminologie, vzájemná komunikace při pohybových činnostech
- rozvoj rychlostních, vytrvalostních, silových a koordinačních schopností
- prevence a korekce svalových dysbalancí, průpravná, kondiční, koordinační, koncentrační a postřehová, kompenzační, vyrovnávací, relaxační cvičení a zdravotně zaměřená cvičení
- pohybové hry s různým zaměřením, s netradičními pomůckami
- gymnastika, cvičení s náčiním a na vybraném nářadí
- rytmické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem
- atletika – starty, běhy, skok do dálky, skok do výšky, hod míčkem, hod granátem
- sportovní hry s upravenými pravidly
- historie a současnost sportu, významné sportovní soutěže a hry, jejich základní pravidla
- turistika a pobyt v přírodě, chůze a orientace v terénu, ochrana přírody
- pobyt v zimní přírodě, základní techniky jízdy na sáňkách a bobech (příp. na lyžích), bezpečnost při pohybových aktivitách na sněhu
- hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech, vhodný oděv a obuv
- prevence a korekce oslabení, denní režim s ohledem na zdravotní postižení, soustředění na cvičení, kontraindikace zdravotních oslabení – upozornění na nevhodná cvičení a činnosti (ZdrTV)
- speciální cvičení při konkrétním oslabení dle doporučení lékaře nebo rehabilitačního pracovníka (ZdrTV)
- pohybové činnosti v návaznosti na obsah TV s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení (ZdrTV)

Očekávané výstupy

- schopnost cíleně se připravit na pohybovou činnost a její ukončení
- zlepšení a udržení úrovně pohybových schopností a zdokonalování pohybových dovedností
- využití zvládnutých pohybových dovedností ve hře, v soutěži, při rekreačních činnostech
- snaha o co nejsprávnější provedení konkrétní pohybové činnosti
- dodržování dohodnuté spolupráce v družstvu při kolektivních hrách
- schopnost využívat základní kompenzační a relaxační techniky
- uplatňování zásad bezpečného chování v přírodě a silničním provozu
- znalost zásad ošetření drobných poranění
- odpovídající vytrvalost při korekci zdravotního oslabení (ZdrTV)
- zařazení speciálních kompenzačních cvičení do svého pohybového režimu, snaha o jejich optimální provedení (ZdrTV)

Zařazení průřezových témat

- OSV – osobní hygiena při pohybových aktivitách
- VDO – zásady sportovního jednání a chování, fair play
- MV – sledování sportovních přenosů v televizi
- EV – turistika v regionu

5.1.13 Pracovní výchova

Předmět **Pracovní výchova** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, která je jednou ze stěžejních vzdělávacích oblastí ve vzdělávání žáků s mentálním postižením. Předmět ovlivňuje rozvíjení motorických schopností, manuálních dovedností a návyků žáků, čímž přispívá k jejich co nejsamostatnějšímu zapojení do každodenního života a umožňuje jim připravit se na vykonávání jednoduchých praktických činností.

Předmět je vyučován pouze na 1. stupni a je dotován v prvním a druhém ročníku dvěma hodinami týdně, ve třetím ročníku třemi hodinami týdně, ve čtvrtém ročníku čtyřmi hodinami týdně a v 5. a 6. ročníku pěti hodinami týdně. Předmět **Pracovní výchova** je rozdělen na pět tematických okruhů.

1. stupeň – 1. období – 1. – 3. ročník

• ***Sebeobsluha***

Učivo

- základní hygienické návyky (WC, mytí rukou a obličeje, čištění zubů, používání kapesníku, hřebenu, péče o svůj zevnějšek)
- zásady správného stolování
- svlékání a oblékání oděvu, skládání oděvu
- zouvání a obouvání
- rozeptávání a zapínání knoflíků, zdrhovadel, háčků, patentů a suchého zipu
- otevírání a zavírání dveří

Očekávané výstupy

- zvládnutí základních hygienických návyků a sebeobslužných činností
- zvládnutí oblékání a svlékání oděvu, skládání a uložení oděvů, obouvání
- udržování pořádku ve svých věcech a ve svém okolí

Zařazení průřezových témat

- OSV – péče o sebe
- EV – odpadky patří do koše
- MV – pohádky s tematikou čistoty a pořádku (O pejskovi a kočičce – Jak myli podlahu)

• ***Práce s drobným materiálem***

Učivo

- různé drobné materiály a jejich užití (přírodniny, kamínky, korálky, hračky apod.)
- ukládání roztříděného materiálu do různých nádob, krabic, zásuvek
- manipulace s drobným materiálem (přesypání, překládání apod.)
- navíjení vlny, provázku na cívku, navlékání korálků

Očekávané výstupy

- třídění různých druhů drobného materiálu podle velikosti, tvarů a barev
- zvládnutí základních manuálních dovedností při práci s jednoduchými materiály a pomůckami
- vytváření různých předmětů z tradičních i netradičních materiálů
- schopnost pracovat podle slovního návodu

Zařazení průřezových témat

- OSV – zdobíme se navlečenými korálky
- VDO – vyrábíme dárky pro své bližní (Den matek, Vánoce atd.)
- EV – práce s přírodninami – sbírání a rozlišování listů, obtisky, nalepování listů

• ***Práce montážní a demontážní***

Učivo

- stavění z kostek (komíny, mosty, zdi, domy)
- skládání kostek do krabice
- skládání, rozkládání a šroubování hraček a předmětů
- skládání stavebnic (mozaika, plastické a dřevěné stavebnice, pěnové puzzle)
- sestavování tvarů ze špejlí, tyček a dřívěk

Očekávané výstupy

- zvládnutí elementárních dovedností a činností při práci se stavebnicemi

Zařazení průřezových témat

- VDO – stavíme společně, půjčujeme si hračky
- EV – pracujeme s dřevěným materiálem

• ***Pěstitelské práce***

Učivo

- zalévání pokojových rostlin a rostlin na pozemku
- pozorování podmínek pro život rostlin – voda, světlo, teplo, půda, vzduch
- klíčení rostlin
- sbírání šišek, plodů kaštanu, dubu, buku
- zásady bezpečné práce při pěstování rostlin

Očekávané výstupy

- schopnost rozpoznat změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- péče o nenáročnou rostlinu v bytě a na zahradě
- používání lehkého zahradního náčiní

Zařazení průřezových témat

- OSV – pěstujeme a trháme kytičku pro své blízké
- EV – rostliny jako součást přírody

• ***Práce v domácnosti***

Učivo

- stolování (prostírání, příprava nádobí a jídla)
- úprava prostředí třídy, školy a okolí školy
- drobné úklidové práce (utírání prachu, mytí nádobí)

Očekávané výstupy

- úprava stolů pro jednoduché stolování
- příprava jednoduchého pokrmu na základě daného pracovního postupu
- vhodné chování při stolování

- orientace v základním vybavení kuchyně
- zvládnání drobných úklidových prací

Zařazení průřezových témat

- OSV – připravujeme slavnostní tabuli pro oslavence ve třídě
- VDO – uklízíme si po sobě hračky

1. stupeň – 2. období – 4. – 6. ročník

• ***Sebeobsluha***

Učivo

- svlékání a oblékání oděvu, obouvání, běžná údržba oděvu a obuvi, čištění a ukládání
- péče o osobní věci, jejich uklízení a ukládání
- rozepínání a zapínání knoflíků, zdrhovadel, háčků, patentů, šněrování, upevňování pásků
- nácvik uzlu a kličky
- otevírání a zavírání dveří, odemykání a zamykání dveří
- rozsvěcování a zhasínání světla
- stolování

Očekávané výstupy

- péče o své tělo, zevnějšek i své osobní věci
- zvládnání běžné údržby oděvu i obuvi
- dodržování zásad účelného oblékání

Zařazení průřezových témat

- OSV – jak se chováme mezi ostatními

• ***Práce s drobným materiálem***

Učivo

- opakování učiva z prvního období – práce s drobnými materiály a jejich užití
- pracovní pomůcky a nástroje, funkce a využití
- jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce

Očekávané výstupy

- práce podle předlohy, vytváření výrobků z různých materiálů
- využívání vlastní fantazie a prvků lidových tradic při tvořivých činnostech
- schopnost zvolit vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce

Zařazení průřezových témat

- MV – sledování tvůrčích pořadů pro děti
- VDO – lidové zvyky, tradice, řemesla
- EV – třídění odpadů

- **Práce montážní a demontážní**

Učivo

- stavebnice plošné a prostorové
- sestavování a demontování jednoduchých modelů
- práce podle slovního návodu a jednoduché předlohy
- montáž a demontáž jednoduchých předmětů

Očekávané výstupy

- provádění jednoduché montáže a demontáže při práci se stavebnicemi
- práce podle slovního návodu, předlohy
- spojování a rozpojování různých jednoduchých předmětů
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce

Zařazení průřezových témat

- VDO – stavíme město (škola, domy, nemocnice, obchod ...)
- MV – sledování animovaného pořadu A je to!

- **Pěstitelské práce**

Učivo

- práce se zahradnickým náčiním – hrábě, motyčka
- hrabání listů
- ošetřování pokojových rostlin – zalévání, vymývání misek, kypření půdy, omývání listů
- příprava půdy před setím – rytí, hrabání, kolíkování
- setí do řádků a jamek
- pěstování hrachu, ředkviček, pletí záhonů, sklizeň
- podle místních podmínek sběr léčivých rostlin

Očekávané výstupy

- znalost základních podmínek a postupů pro pěstování vybraných rostlin
- ošetřování a pěstování nenáročných pokojových i venkovních rostlin
- volba správných pomůcek, nástrojů a náčiní pro pěstitelské práce
- povědomí o léčivých rostlinách a jedovatých rostlinách
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce při práci s rostlinami na zahradě

Zařazení průřezových témat

- VDO – práce lidí na poli, návštěva zemědělského družstva
- EV – pěstování zeleniny na zahrádce (biopotraviny)

- **Práce v domácnosti**

Učivo

- zdokonalování ve stolování, užívání příboru, ubrousků
- utírání prachu, zametání a mytí podlahy
- potraviny – výběr, nákup a skladování potravin
- mazání chleba a rohlíku máslem a pomazánkou
- správná manipulace s elektrospotřebiči
- ošetřování drobných poranění

Očekávané výstupy

- znalost základního vybavení kuchyně
- příprava jednoduchého pohoštění
- uplatňování zásad správné výživy
- zvládání práce s jednoduchými kuchyňskými nástroji
- udržování pořádku v bytě a ve třídě
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce v domácnosti

Zařazení průřezových témat

- VDO – pomáháme v kuchyni
- OSV – dodržování pravidel správného stolování a společenského chování při stolování

5.1.14 Pracovní vyučování

Předmět **Pracovní vyučování** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a navazuje na předmět Pracovní výchova. Žáci se učí pracovat samostatně i v týmu a vážit si práce své i práce druhých. Seznamují se různými materiály, s funkcí a užíváním vhodných pomůcek a náradí. Předmět je rozdělen na čtyři tematické okruhy.

Vyučovací předmět je vyučován pouze na 2. stupni a je dotován v 7. a 8. ročníku pěti hodinami týdně a 9. a 10. ročníku šesti hodinami týdně.

2. stupeň – 7. – 10. ročník

• *Práce s technickými materiály*

Učivo

- práce s různými materiály (dřevo, kov, plasty)
- pracovní pomůcky, náradí a nástroje pro ruční opracovávání
- jednoduché pracovní operace a postupy
- základní dovednosti ručních prací (základy šití, přišívání knoflíků, patentek, háčků, vyšívání – základní stehy, základy háčkování a pletení)

Očekávané výstupy

- schopnost rozlišovat různé druhy materiálů
- základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech
- schopnost zvolit vhodný pracovní postup v souvislosti se zpracovávaným materiálem
- orientace v jednoduchých pracovních postupech a návodech
- výběr a správné použití vhodného pracovního nástroje a pomůcek
- dodržování obecných zásad bezpečnosti a hygieny při práci i zásad bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a náradím

Zařazení průřezových témat

- VDO – tradiční řemesla, techniky lidové tvorby
- OSV – dbáme o svůj zevnějšek (přišité knoflíky, záplaty)

• *Práce montážní a demontážní*

Učivo

- stavebnice – konstrukční, elektrotechnické, sestavování modelů
- práce s návodem a předlohou
- výměna baterií (v budíku, v rádiu ...)

Očekávané výstupy

- sestavení jednoduchého modelu podle návodu a plánu
- jednoduchá montáž a demontáž při práci se stavebnicemi
- údržba jednoduchých předmětů
- dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci

Zařazení průřezových témat

- OSV – správná a opatrná manipulace s pracovním náčiním, aby se nezničilo
- MV – rádio – výměna baterií

- **Pěstitelské práce**

Učivo

- základní podmínky pro pěstování rostlin
- příprava záhonu k setí, pletí záhonu, přihnojování
- sklizeň ovoce a zeleniny, jejich správné skladování
- úprava zahrady na podzim – práce s kolečkem, hráběmi a lopatou
- okrasné rostliny, pokojové rostliny, využití květin v exteriéru a interiéru, aranžování a jednoduchá vazba květin
- léčivé rostliny, koření, léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté, alergie
- chov zvířat v domácnosti, podmínky chovu, hygiena a bezpečnost chovu, kontakt se zvířaty

Očekávané výstupy

- volba vhodného pracovního postupu při pěstování vybraných rostlin
- pěstování a ošetřování květin v interiéru a jejich využití k výzdobě
- znalost hlavních zásad pěstování zeleniny
- použití vhodných pracovních pomůcek při práci na zahradě
- znalost běžných druhů ovoce
- znalost běžných léčivých rostlin a nebezpečí jedovatých rostlin
- znalost způsobu chovu drobných zvířat a zásady bezpečného kontaktu se zvířaty
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce na zahradě

Zařazení průřezových témat

- OSV – podpora estetického vnímání, vazby květin
- EV – herbář

- **Práce v domácnosti**

Učivo

- údržba a úklid v domácnosti, úklidové prostředky, postupy, bezpečnost při styku s úklidovými prostředky
- údržba oděvů, postupy, prací a čisticí prostředky a zacházení s nimi
- elektrické spotřebiče, funkce a užití, ovládání, ochrana a údržba, bezpečnost provozu, nebezpečí úrazu elektrickým proudem
- kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena
- potraviny – skupiny potravin, způsoby konzervace
- příprava pokrmu – úprava pokrmu za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmu a nápojů, zásady správné výživy
- úprava stolu a stolování, zdobné prvky a květiny na stole

Očekávané výstupy

- zvládnutí jednoduchých pracovních postupů při základních činnostech v domácnosti
- použití vhodných prostředků při práci v domácnosti
- použití základního kuchyňského inventáře a bezpečná obsluha spotřebičů
- příprava pokrmů podle daných postupů v souladu se zásadami správné výživy
- dodržování základních principů stolování a obsluha u stolu
- dodržování základních hygienických a bezpečnostních pravidel a předpisů při zacházení s elektrospotřebiči a používanými prostředky

Zařazení průřezových témat

- OSV – návštěva obchodu za účelem nákupu surovin k vaření
- MV – sledování pořadů s kuchařskou tematikou

5.2 Učební osnovy – DÍL II

V rámci skupinové integrace v běžné základní škole se ve speciální třídě velice často setkávají žáci různých věkových skupin a tudíž několika ročníků. Závažnost postižení dětí vzdělávajících se podle programu pro děti s těžkým mentálním a kombinovaným postižením je většinou tak značná, že při výuce není nutné rozdělovat učivo pro jednotlivé ročníky. Naopak je vhodné přizpůsobovat obsah výuky tak, aby se na ní mohli podílet všichni žáci společně. Rozdílné schopnosti a dovednosti procvičujeme v rámci individuální práce, která je stanovena v individuálních vzdělávacích plánech. Z těchto důvodů vypracovává na každý školní rok třídní učitel každému žákovi s těžkým mentálním a kombinovaným postižením individuální vzdělávací plán.

Nemůžeme předpokládat, že si žáci rehabilitačních tříd osvojí veškeré učivo uvedené ve vzdělávacím programu. Proto jsou všechny výstupy uvedené pouze jako očekávané a není možné předpokládat, že na konci základního vzdělání žák bude vybaven všemi klíčovými kompetencemi uvedenými v Rámcovém vzdělávacím programu. Pro některé žáky bude tento program sloužit pouze jako inspirace při zpracovávání individuálních vzdělávacích plánů, které korespondují s úrovní jejich individuálních schopností.

5.2.1 Rozumová výchova

Rozumová výchova je součástí vzdělávací oblasti Člověk a komunikace. V Učebním plánu vzdělávacího programu Cesta je dotována třemi hodinami týdně v každém ročníku. Prostředkem vzdělávání není psané slovo, často ani mluvená řeč. V rozumové výchově se pedagog snaží o dosažení rozvoje rozumových schopností žáka na nejvyšší možné úrovni. V sociálním kontaktu je pedagog povinen především zajišťovat pocit bezpečí a jistoty žáka, který není schopen kontaktovat se s okolím běžnými dorozumívacími způsoby.

Obsah předmětu **Rozumová výchova** je rozdělen na tři tematické okruhy, jejichž obsah se ve výuce vzájemně prolíná.

- **Rozvíjení poznávacích schopností**

Učivo

- vlastní osoba - znát a používat vlastní jméno, oslovení, části těla a jejich pojmenování
- sebeobslužné, hygienické a stravovací návyky, péče o zdraví
- rodina, členové rodiny, jména členů rodiny
- škola, třída, seznámení s budovou, orientace ve třídě, v budově, školní pomůcky, vztahy ve škole, spolužáci (rozlišení chlapec – dívka), učitelé
- prostorová orientace; časová orientace (roční období, části dne)
- poznávání různých činností, předmětů a zvířat na obrázcích, modelech, ve skutečnosti
- třídění a řazení předmětů podle různých kritérií
- sociální čtení – poznávání běžně používaných symbolů
- sociální počty – poznávání peněz, porovnávání peněžních částek, čtení cen výrobků
- psychomotorické hry

Očekávané výstupy

žák by měl

- pojmenovat části svého těla, případně na ně ukázat
- reagovat na oslovení jménem, znát své jméno
- znát členy své rodiny
- poznat své spolužáky i učitele, podle schopností je oslovovat jménem
- vnímat různé podněty a reagovat na ně
- orientovat se ve vztazích k nejbližšímu prostředí, denním časovém rozvrhu, vnímat prostor
- poznat a používat předměty denní potřeby, uplatňovat základní hygienické a sebeobslužné činnosti
- vnímat a uspokojovat základní životní potřeby, sdělit své pocity a upozornit na zdravotní potíže
- řadit obrázky podle zadaných kritérií

• **Rozvíjení logického myšlení a paměti**

Učivo

- manipulační činnosti
- základní časové vztahy – nyní, předtím, potom, dnes, včera, zítra
- orientace v čase – denní doby, činnosti v určitou denní dobu, roční období
- vytváření asociací (slovo = osoba, věc, činnost), zobecňování (jablka, hrušky = ovoce), konkretizace (ovoce = jablko, hruška), abstrakce – barva, počet, negace, příčinné souvislosti
- nácvik čtení – globální metoda, sociální čtení, piktogramy, říkanky, básničky, krátké texty
- porovnávání a rozlišování předmětů podle různých znaků
- představy počtu, vytváření představ; posloupnost čísel, porovnávání a přiřazování číslic

Očekávané výstupy

žák by měl

- koncentrovat se na určitou činnost
- rozlišovat velikost a tvary předmětů, dvojic obrázků
- zvládnout složení dějových obrázků
- orientovat se na ploše
- číst vybraná písmena a krátká slova
- opakovat slova a krátké říkanky; reprodukovat krátký text; vyprávět podle obrázku

• **Rozvíjení grafických schopností**

Učivo

- rozvíjení hrubé i jemné motoriky, cvičení dlaní, prstů, uchopování předmětů
- uvolňovací cvičení ruky, prstů, manipulační činnosti s předměty
- oblouky – horní, dolní, svislé a šikmé čáry oběma směry, vlnovky, smyčky
- pokus o psaní některých hůlkových písmen

Očekávané výstupy

žák by měl

- uchopit a podržet podaný předmět
- uchopit tužku, štětec nebo jiné psací náčiní
- čárání prstem (pískovnička aj.)

- nakreslit různé druhy čar
- poznat grafickou podobu písmen
- snažit se napsat několik vybraných tiskacích písmen a číslic
- poznat základní geometrické tvary

5.2.2 Řečová výchova

Řečová výchova je součástí vzdělávací oblasti Člověk a komunikace. Ve vzdělávacím programu Cesta je dotována dvěma hodinami týdně v každém ročníku. Vede žáky k rozvíjení řečových schopností, komunikačních dovedností, k vnímání a chápání různých jazykových sdělení. Rozvoj komunikačních dovedností zásadním způsobem ovlivňuje poznávání, citové i volní vlastnosti žáků. U většiny žáků je verbální komunikace omezená nebo nemožná, proto jsou používány augmentativní nebo alternativní komunikační systémy, které pomáhají žákům vyjadřovat svoje pocity, přání a reagovat na podněty.

Učivo

- tvorba a rozvíjení slovní zásoby pomocí reálných předmětů, obrázků, fotografií
- oromotorika, cviky rtů a jazyka, cvičení mluvidel, dechová a fonační cvičení, nácvik správného dýchání
- sluchová a intonační cvičení, akustická diferenciacie, napodobování hlasů a zvuků
- fonetická cvičení, nácvik hlásek a slov, spontánní a jednoduché tematické rozhovory
- individuálně upravené systémy augmentativní a alternativní komunikace

Očekávané výstupy

žák by měl

- reagovat na hlas a intonaci dospělé osoby
- snažit se o správné dýchání
- vyjádřit souhlas či nesouhlas – verbálně, gesty
- znát své jméno a reagovat na oslovení jménem
- znát jména nejbližších osob a spolužáků
- umět pozdravit, poděkovat – verbálně nebo gesty
- sdělit svá přání a potřeby – verbálním nebo nonverbálním způsobem
- využívat komunikační počítačové hry

5.2.3 Smyslová výchova

Smyslová výchova realizuje vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Smyslovou výchovou rozvíjíme jednotlivé smyslové analyzátory a jejich funkce, které jsou podmínkou správného vnímání, koncentrace pozornosti, prostorové, směrové a časové orientace a základem pro vytváření představ a pojmů. Ve Smyslové výchově zdokonalujeme i úroveň motoriky, rozvíjíme schopnost komunikace a verbálního vyjadřování. **Smyslová výchova** prolíná všemi předměty, pro jejichž úspěšné zvládnutí zároveň vytváří předpoklady. Proto je v Učebním plánu vzdělávacího programu Cesta dotována nejvyšším počtem hodin, a to pěti hodinami týdně ve všech ročnících.

Předmět je členěn do pěti tematických okruhů:

- **Rozvíjení zrakového vnímání**

Učivo

- vnímání prostoru oběma očima, jedním okem
- orientace v denním programu podle zástupných předmětů, činností, obrázků nebo piktogramů
- cvičení soustředěného zrakového vnímání pomocí různých výrazných předmětů
- rozlišování a třídění předmětů podle tvaru, velikosti a barev, manipulace s nimi
- třídění obrázků podle obsahu, poznávání změn a rozdílů na obrázcích a na skutečných předmětech

Očekávané výstupy

žák by měl

- uchopit předměty a manipulovat s nimi
- rozlišovat tvary a barvy předmětů
- poznat, řadit, skládat a třídit předměty podle velikosti, barevné a tvarové odlišnosti
- třídit obrázky, rozeznat reálné a vyobrazené předměty
- poznat osoby ze svého okolí a své spolužáky
- rozpoznat denní dobu podle činnosti, obrázku nebo piktogramu
- napodobit předvedené pohyby

- **Rozvíjení sluchového vnímání**

Učivo

- nácvik soustředěného sluchového vnímání
- poznávání a rozlišování zvuků
- sluchová cvičení s využitím zraku a bez využití zraku
- cvičení sluchové paměti, napodobování různých zvuků
- rozlišování a určování zvuku podle směru, délky a intenzity
- rozlišování zvuků v přírodě (hlasy zvířat, zpěv ptáků apod.)
- sluchově motorická cvičení

Očekávané výstupy

žák by měl

- reagovat na své jméno, na oslovení, na zavolání
- poznat, rozlišit a napodobit různé zvuky
- poznat podle hlasu osoby ze svého nejbližšího okolí
- poznat a rozlišit různé zvuky a hlasy zvířat podle zvukové nahrávky
- rozlišit zvuky spojené s denním životem a nebát se nepříjemných zvuků

- ***Rozvíjení hmatového vnímání***

Učivo

- sebeobslužné dovednosti
- rozvíjení hmatové percepce, manipulace s předměty, úchopy předmětů různých tvarů, velikostí a z různých materiálů
- rozlišování fyzikálních vlastností předmětů (teplý x studený, tvrdý x měkký ...)
- třídění předmětů – podle tvaru, velikosti, povrchu

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládat základní sebeobslužné dovednosti
- poznat hmatem velikost, tvar a povrch předmětů
- třídít předměty na základě hmatu – podle velikosti a tvaru
- poznat známé předměty podle hmatu
- rozlišit hmatem základní fyzikální vlastnosti předmětů (tvrdost, teplotu)

- ***Prostorová a směrová orientace***

Učivo

- orientace ve třídě, ve škole, v nejbližším okolí, v prostoru
- rozlišování pravá – levá
- směrová orientace v řadě, na ploše, v prostoru, řazení předmětů podle směrové orientace
- umístění předmětů podle pokynů

Očekávané výstupy

žák by měl

- vnímat prostor, rozlišit směrovou orientaci ve známém prostoru
- orientovat se ve třídě, ve škole a svém nejbližším okolí
- rozlišovat vpravo – vlevo
- rozlišovat nahoře – dole, před – za, vedle
- řadit, skládat a umístit předměty na určené místo podle pokynu
- rozeznat roční období podle základních znaků

- ***Rozvíjení čichového a chuťového vnímání***

Učivo

- rozvoj čichové percepce, dýchání
- poznávání podle čichu, vůně, specifické vůně potravin, zápach, nelibé pachy
- rozlišování základních chutí
- rozlišování chutí potravin, ovoce, zeleniny, nápojů

Očekávané výstupy

žák by měl

- rozlišit jednotlivé chutě
- poznat předměty čichem podle vůně
- rozlišit vůně a pachy
- poznat zkažené potraviny a nebezpečné látky

5.2.4 Hudební výchova

Hudební výchova je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura. Po celou dobu povinné školní docházky je dotována jednou hodinou týdně a v 6. – 10. ročníku posílána jednou hodinou týdně z disponibilní časové dotace. Má značný rehabilitační a relaxační význam. Prostřednictvím hudebních činností dochází k rozvíjení sluchu a motoriky žáků, odreagování napětí, k překonávání únavy atd.

Učivo

- dechová cvičení, výslovnost, fonační, intonační a melodická cvičení
- rytmus – vnímání rytmu, posilování rytmu, samostatná rytmizace, rytmizace říkadel, hra na tělo, Orffův instrumentář (bubínek, tamburína, triangel)
- zpěv – jednoduché písně s hudebním doprovodem
- poslech – říkadla, lidové písně, jednoduché krátké skladby určené dětem, relaxační hudba
- hudebně pohybová činnost, pohybové hry s říkadly a dětskými popěvkami, pohyb podle rytmického doprovodu, jednoduché tanečky a rytmická cvičení

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládat správné dýchání, snažit se o správnou intonaci a melodii
- rozlišovat zvuky hudebních nástrojů
- zvládat zpěv jednoduchých písní s doprovodem hudebního nástroje
- doprovodit sebe i spolužáky na jednoduché rytmické hudební nástroje
- zvládat jednoduchá rytmická cvičení a pohyb podle rytmického doprovodu
- soustředit se na poslech relaxační hudby a jednoduché krátké skladby

5.2.5 Výtvarná výchova

Výtvarná výchova je součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura. Po celou dobu povinné školní docházky je dotována jednou hodinou týdně a v 6. – 10. ročníku posílena jednou hodinou týdně z disponibilní časové dotace.

Výtvarná výchova rozvíjí estetické cítění žáků, dává prostor pro uplatnění tvořivých schopností, naplňuje přirozenou potřebu projevit se. Při hodinách je třeba navozovat takové činnosti, ve kterých budou žáci úspěšní, byť s minimální aktivitou.

Učivo

- základní dovednosti pro práci v ploše a prostoru
- uplatnění vlastního těla, manipulace s objekty
- práce s výtvarnými potřebami – vodové barvy, pastelky, fixy, prstové barvy, tempery ...
- kresba různými nástroji, malba na různorodý materiál
- práce s papírem – mačkání, trhání, stříhání, lepení
- prostorová tvorba a modelování (textilie, stavebnice, hlína, modelovací hmoty)
- využití různorodých tradičních i netradičních materiálů a jejich kombinací
- vyjádření vlastních vjemů, zkušeností, fantazijních představ, pocitů a emocí vybranými prostředky a postupy
- netradiční výtvarné techniky

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládat základní dovednost pro vlastní tvorbu
- používat na elementární úrovni výtvarné prostředky a postupy
- vnímat základní vztahy mezi barvami (barevné kontrasty) a tvary
- vyjádřit vlastní vjemy, představy a pocity
- uplatňovat vlastní fantazii a představivost při výtvarných činnostech

5.2.6 Pohybová výchova

Pohybová výchova je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Po celou dobu povinné školní docházky je dotována dvěma hodinami týdně. Předmět **Pohybová výchova** se zaměřuje na zvládnání základních pohybových dovedností, které tvoří základ rozvoje psychických funkcí. Rozvíjení pohybových aktivit pomáhá k odreagování napětí, překonání únavy, zlepšování nálady a podílí se na koncentraci pozornosti.

Učivo

- pohybové hry a cvičení – motivační a napodobivé hry, pohybová cvičení s využitím tradičního i netradičního náčiní, průpravné hry
- základní manipulace s míčem a drobným náčiním
- rytmická cvičení
- relaxační cvičen, prvky jógových cvičení
- turistika a pobyt v přírodě – vycházky, pohyb v terénu

Očekávané výstupy

žák by měl

- získat kladný vztah k pohybovým aktivitám
- zvládat podle pokynu přípravu na pohybovou činnost
- reagovat na pokyny a povely k dané pohybové činnosti
- mít osvojeny základní pohybové činnosti, dovednosti a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů
- rozvíjet motoriku a koordinaci pohybů a poloh
- zvládnout uvolnění a zklidnění organismu

5.2.7 Tělesná výchova

Tělesná výchova je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Po celou dobu povinné školní docházky je dotována čtyřmi hodinami týdně. U těch žáků s postižením, kteří potřebují rozvíjet hybnost, správné držení těla a zvyšovat tělesnou zdatnost, se tématický plán upravuje podle učiva Zdravotní tělesné výchovy. Pohybové vzdělávání se zaměřuje na rozvoj pohybových dovedností, ale zároveň i na korekci zdravotního oslabení. U žáků s těžkým mentálním postižením, u kterých je výrazně omezena pohyblivost, přispívá tělesná výchova právě k rozvíjení hybnosti, čímž se současně zmírňují důsledky mentálního postižení.

Učivo

- dechová cvičení
- zásady správného držení těla, rozvíjení jemné i hrubé motoriky, koordinace pohybů
- pohybový režim, pohybové činnosti s přihlédnutím ke specifice postižení, pohybové hry
- uvolňovací cvičení, uvolňování spastických částí těla, relaxační cvičení
- vnímání pocitů při cvičení
- rozvíjení hybnosti, polohování, změny polohy, uvolňovací cvičení
- stimulace pohybu v prostoru, rozvíjení aktivního pohybu, nácvik chůze s oporou, samostatný pohyb
- rovnovážná cvičení, manipulace s drobným náčiním
- rehabilitační cvičení, alternativní formy terapie podle možností školy i žáků

Očekávané výstupy

žák by měl

- získat kladný vztah k motorickému cvičení
- rozvíjet motoriku a koordinaci poloh
- zvládat podle pokynu přípravu na pohybovou činnost
- reagovat na pokyny k dané pohybové činnosti
- snažit se o samostatný pohyb
- uplatňovat správné způsoby držení těla v různých polohách
- zaujímat správné základní cvičební polohy
- zvládat jednoduchá speciální cvičení

5.2.8 Pracovní výchova

Pracovní výchova je součástí vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Po celou dobu povinné školní docházky je dotována dvěma hodinami týdně. Zahrnuje pracovní činnosti, které vedou žáky k získání základních pracovních dovedností a návyků. Cíleně se zaměřuje na rozvíjení motorických schopností a dovedností, základních hygienických návyků a činností v oblasti sebeobsluhy a systematicky je ovlivňuje. Současně dochází i k rozvíjení komunikativních dovedností při verbalizaci prováděných činností.

Předmět je členěn do pěti tematických okruhů.

- **Obsluha (sebeobslužné činnosti)**

Učivo

- svlékání a oblékání oděvu, oblékání jednotlivých částí oděvu, skládání a ukládání; obouvání, zouvání a šněrování bot
- hygienické návyky – hlášení potřeby na WC, používání WC, osobní hygiena, spolupráce při hygieně, funkce a používání hygienických pomůcek
- stolování a stravování, nácvik samostatného stolování, používání příboru, čistota při stravování

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládnout základní hygienické návyky a sebeobslužné činnosti
- dodržovat klid a čistotu při stravování
- umět používat příbor
- udržovat pořádek ve svých věcech a ve svém okolí

- **Práce s drobným materiálem**

Učivo

- vlastnosti materiálu a jeho užití (přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, fólie aj.), jednoduché pracovní postupy a techniky
- pracovní pomůcky, funkce a používání jednoduchých pracovních pomůcek
- lidové zvyky, tradice, řemesla

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládat základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami
- vytvářet jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracovat podle slovního návodu
- udržovat pracovní místo v čistotě

- **Práce montážní a demontážní**

Učivo

- konstruktivní hry (skládačky, puzzle, kostky)
- stavebnice, různé typy stavebnic plošných, prostorových, konstrukčních
- montáž a demontáž, manipulace s jednoduchými předměty

Očekávané výstupy

žák by měl

- zvládnout základní dovednosti a činnosti při práci s jednoduchými stavebnicemi a konstruktivními hrami

- ***Pěstitelské práce***

Učivo

- základní podmínky pro pěstování rostlin
- zalévání rostlin, odstraňování plevelů, hrabání listů
- pomůcky a náčiní pro práci na zahradě

Očekávané výstupy

žák by měl

- provádět pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích
- pečovat o nenáročnou pokojovou i užitkovou rostlinu
- používat podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky a náčiní
- dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce při práci na zahradě

- ***Práce v domácnosti***

Učivo

- zásady hygieny a bezpečnosti při práci v domácnosti
- základní úklid, mytí podlahy, mytí nádobí, praní drobného prádla
- stolování, prostírání stolu, úklid stolu, chování při stolování
- skladování základních potravin
- příprava jednoduchých pokrmů (míchání, servírování na talíř)

Očekávané výstupy

žák by měl

- provádět drobné domácí práce
- základní úklid, mytí nádobí, mytí podlahy
- prostřít stůl pro běžné stolování
- dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti při práci v domácnosti

6. Hodnocení žáků a autoevaluace školy

6.1 Pravidla pro hodnocení žáků

Pro žáky s mentálním postižením je charakteristická nízká úroveň rozvinutosti jejich psychických funkcí (zejména paměti a volných vlastností). Protože tito žáci nejsou schopni po delším časovém odstupu pochopit souvislost mezi zvládnutou činností a hodnocením („odměnou“), musí být výsledky práce ohodnoceny pokud možno okamžitě po vykonaném úkolu.

Forma hodnocení musí mít motivační charakter, takže je potřeba volit takové „odměny“, které žáka potěší a povzbudí do další práce. Učitel může použít všechny dostupné prostředky, které budou žákům srozumitelné. Většinou to je slovní hodnocení, pochvala, obrázek, pochvalná značka, razítko, případně známka. U žáků s těžkým mentálním postižením se jako nejvhodnější jeví např. oblíbená hra nebo hračka, odpočinek, fyzický kontakt (pohlazení, objetí), stereotypní činnost (pro žáky s autismem).

Na vysvědčení jsou žáci hodnoceni slovně. Výsledky vzdělávání a chování žáka jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů, v individuálním vzdělávacím plánu a vzhledem k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům. Hodnocení bude prováděno výhradně individuálně a budou vyzdvíženy hlavně dosažené úspěchy žáka. Slovní hodnocení zahrnuje také ohodnocení přístupu ke vzdělávání, lze také naznačit další rozvoj žáka.

Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl, nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho, nebo jeho zákonného zástupce, opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

Má-li zákonný zástupce žáka, či zletilý žák pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, postupuje se podle ustanovení ve školním řádu.

6.2 Autoevaluace školy

Viz ŠVP Cesta k vědění.